КУТУБХОНАСИ

“1-БОЁВУТ” ДАГИ ФОЖЕА

Бу ўткинчи дунёда барчага меҳрли бўлиш, кимнидир нохуш ҳолда кўрсак, унин кўнглини хушнуд қилиш аслида ҳаммамизнинг инсоний бурчимиздир. Бу ўлчамли умримиз давомида бир-биримизга мунчалар озор берамиз?! Ҳатто биримиз бировимизнинг умр шамини арзимас сабаб билан ўчирамиз.

2 -бет

ДЎСТЛИК ВА ҲАМКОРЛИК–ЭНГ КАТТА БОЙЛИК

Мен иқтисодчи эмасман. Аммо Н. Назарбоевнинг ташрифи мобайнида Ўзбекистонда 73 та корхона Қозоғистон сармояси асосида, Қозоғистонда 86 та корхона Ўзбекистон сармояси асосида ишлаётганини билиб, кўп нарсани тушиниб етдим. Қўшма корхоналарнинг очилиши ва кўпайиши, шубҳасиз ҳар икки давлат иқтисодиётининг ривожланиши учун ўзига хос ҳисса қўшади. Янги иш ўринларини яратади.

3 -бет

АМРИ МАЪРУФ

Яқинда бадавлат кишининг хонадонида бўлган амри маъруфда бу ривоят бошқача талқин қилинди. Маслаҳатда саховатли бойлар уламоларнинг илм ўрганиши ва амри маъруф қилишларига яхши шароитлар яратиб беришгани, масжидлар, кўприклар, йўллар қуришгани, камбағаллар, етим-есирларга ғамхўрлик қилгани учун жаннатга биринчи бўлиб кириши керак деган тўхтамга келишади.

4 -бет

Mustaqil gazeta
HURRIYAT
1996-yil dekabrdan chiqa boshlagan E-mail: hurriyat@yandex.ru № 12 (474) 2006-yil 29-mart

«HURRIYAT»га 2006 йил учун обуна йил бўйи давом этади

Газетамизни ўқиб боринг, ютқазмайсиз!
Нашр кўрсаткичи — 233

Жараён

МУСТАҚИЛ МАТБУОТ– ОРИЯТЛИ МАТБУОТ

Маълумотларга кўра раҳбар лавозимидаги шахснинг бир кунлик иш вақтининг 50 фоиздан 90 фоизигача қисми ахборот олиш ва тарқатишга сарфланар экан. Лекин ахборотни қайта ишлашга кам вақт ажратилганлиги сабаб унинг тўғри ва ҳаққонийлигини текшириш кўпинча ҳиссиётларимиз ихтиёрида қолади. Бу эса ҳамма вақт ҳам яхши натижага олиб келавермайди. Жамиятда холис ва ҳаққоний ахборот тарқатишда эса мустақил матбуотнинг ўрни алоҳида. Агар миллий матбуотимиз тарихига назар ташлайдиган бўлсак, XX асрнинг бошларида Туркистон заминида юзага келган жадидлар ҳаракати Туркистон ўлкасини истилочилар ва маҳаллий мустабидлар зулмидан фақат саводли ва маърифатли ёшларгина қутқаради, бу йўлдаги асосий восита матбуот эканлигини билдилар. Шу мақсадда жадидларнинг етакчи намоёндалари бўлган Маҳмудхўжа Беҳбудий, Мунавварқори Абдурашидхонов, Абдулла Авлонийлар бир нечта газета ташкил этди. Булар орасида 1906 йилда ташкил этилган “Тараққий” газетаси алоҳида ўринга .эга. Бу газета озодлик, маърифатпарварлик ғояларини илгари сурди, жадидларнинг қарашларига асосланиб, Туркистонда истиқлолнинг маънавий замини масаласига катта эътибор берди, илм-маърифатни ана шу истиқлол маънавий замини деб билди ва ўзбек миллатининг жаҳолатдан қутилиши учун курашди. “Бу газета,– деб ёзган

эди Абдулла Авлоний, – элнинг севиб ўқий турган бир газетаси бўла олди. Бу газета ўша замон мусулмон газеталари ичида энг сўли бўлиб, ҳукуматга ва унинг маъмуриятига қарши ўт очди. Бу газета ерли ёш ёзувчиларга саҳифасидан кенг ўрин берди”.Кейинги ўтган шўро тузуми даврида эса матбуотнинг жамият ҳаётидаги вазифаси тубдан ўзгарди.Ҳатто мустақил матбуот тамойиллари мутлақо унитилди.

Истиқлолга эришганимиздан сўнг азалий қадриятларимиз қайта тикланиш баробарида миллий матбуотимиз асослари ҳам юзага чиқди ва ўз қадрини топди. 1993 йилда “Тараққий” газетасининг 1-сони чиққан 27 июнь санасини ўзбек журналистларининг касб байрами сифатида нишонлаш тўғрисида махсус қарор қабул қилинди. Бу миллий матбуотимизнинг халқимиз равнақидаги бекиёс хизматига берилган муносиб баҳодир.

Бугун ўзбек матбуоти яна бир довон ошди. Маълумки, мамлакатда мустақил, ўзини ўзи таъминлайдиган, замонавий демократик талаб ва стандартларга жавоб берадиган, мулк шаклидан қатъий назар ҳар қандай босма оммавий ахборот воситаларини шакллантириш, уларнинг моддий–техника базаси ва кадрлар салоҳиятини мустаҳкамлаш жараёнини қўллаб–қувватлаш мақсадида 2005 йил ноябрь ойида Ўзбекистон Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб–қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди ташкил этилган эди. Ўтган қисқа вақт мабойнида мазкур жамоат фонди дастурида кўрсатилган қатор ишларни амалга оширишга улгурди. Яқинда Дедеман меҳмонхонасида ўтказилган “Оммавий ахборот воситаларини эркинлаштириш––жамиятни демократлаштиришнинг энг муҳим омили” мавзуидаги республика конференцияси шулар жумласидан.

Конференцияда босма оммавий ахборот воситалари вакиллари, етакчи журналистлар ҳамда Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенати аъзолари, бир қатор халқаро ташкилотлар ва хорижий оммавий ахборот воситалари вакиллари иштирок этдилар.

Тадбирни Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси раиси Шерзод Ғуломов бошқариб борди ва у кириш сўзи билан очар экан, бугунги кунда республикамиз ОАВ соҳасида жамоат, нодавлат институтлари ва тузилмаларини шакллантириш ва ривожлантириш ҳамда ижодий фаолиятни қўллаб–қувватлаш борасида Журналистлар ижодий уюшмаси, Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси,

(Давоми 2-бетда)

Тадбир

БАЙРАМЛАРНИНГ АВВАЛИ

Бу йил эзгу ният билан кўплаб тантаналарга мезбонлик қилишга тайёрланаётган Қашқадарёда ўтган ҳафта Наврўз байрамининг давомига уланиб кетган шодиёналар бўлиб ўтди. Сўлим ва қадимий Шаҳрисабзда Қарши шаҳрининг 2700 йиллиги ва Соҳибқирон Амир Темур таваллудига 670 йил тўлиши муносабати билан Нахшаб ва Кеш шаҳарларининг инсоният тамаддунидаги ўрни ҳамда Темур ва Темурийлар меросини ўрганишга бағишганган республика конференцияси бўлиб ўтди. Юртимизнинг барча вилоятларидан вакиллар таклиф этилган, йирик олимлар иштирок этган анжуманни Бош вазир ўринбосари Рустам Қосимов табриклади. Ўзбекистон Қаҳрамони Абдулла Орипов тўйлар муносабати билан бораётган тайёргарликлар, жумладан, бадиий адабиётда ушбу мавзуларнинг ёритилиши, яратилган асарларни кенг тарғиб-ташвиқ қилиш масалалари ҳақида фикр билдирди. Шундан сўнг йирик олимлар иштирокида мавзулар муҳокамаси бошланди. Машварат қизғин баҳс ва мунозаралар билан ўтди. Анжуман сўнггида намойиш этилган “Мумтоз наволар” мусиқали дастури тадбирга ўзгача руҳ бағишлади. Ёш Темурбек шарафига ўрнатилган ҳайкал пойида Ўзбекистон халқ ҳофизи Ўлмас Саиджонов, Ўзбекистон халқ артисти Замира Суюнова ва яна бошқа кўплаб хушовоз хонандалар жўшиб куйладилар, хонандалар хиром этдилар.

Анжуман ўзининг юқори даражадаги тайёргарлик кўрилгани, салмоқли фикр ва мулоҳазаларга бойлиги билан яхши таассурот қолдирди.

Ҳ. САТТОРОВ,
“Ҳуррият” мухбири

Хушхабар

“HURRIYAT” ЯНГИ ГРАНТ ОЛДИ
яна 9 та газета грант танлови ғолиби бўлди

“Бўлар экан-ку”, деди тақдирлаш маросимидан сўнг бир ҳамкасбимиз. У бу гапни бежиз айтмади. Очиғи, биз шу пайтгача грант деганда фақат хорижий мамлакат ёки халқаро ташкилотлар томонидан муайян лойиҳа учун танлов асосида ажратиладиган маблағ ёки техник кўмакни тушинардик. Лекин бу галгиси ўзимизники бўлди. Грант танловини Ўзбекистон Мустақил босма оммавий ахборот воситалари ва ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди ташкил қилди. Маълумотларга қараганда, бу гарчи мустақил матбуот фонди (ММF)нинг биринчи ташкил қилган грант танлови бўлишига қарамасдан унда жуда кўплаб мустақил босма нашрлар ўзларининг турли йўналишдаги лойиҳалари билан иштирок этишган. Лекин ғолиблик фақат ўнта, яъни, “Ҳуррият”, “Маърифат”, “Ўзбекистон адабиёти ва санъати”, “Маҳалла”, “Туркистон”, “Зерколо XXI века”, “Бекажон”, “7x7” (Андижон), “Деловой партнер. UZ”, “Ҳордиқ” (Сирдарё) газеталарига насиб қилган. Уларнинг ҳаммасига бир хил, 300 минимал маош (2 миллион 820 минг сўм) миқдоридаги моддий ва техник кўмак ажратилган. Газеталар ушбу маблағ ҳисобидан ўз веб-сайтларига ҳам эга бўлади.

Бундан ташқари болалар нашрларини рағбатлантириш, ўз веб-сайтларига эга бўлишлари учун “Тонг юлдузи”, “Гулхан”, “Ғунча” ва “Класс” журналларига ҳам махсус грант берилди.

Яна шуни илова қилмоқчимизки, ММF газета ёки ахборот агентликларини ривожлантириш, ададини кўпайтириш, дизайнини яхшилаш, ёш журналистлар малакасини оширишга қаратилган бир қанча таклиф ва лойиҳаларни ҳам қўллаб-қувватлашни ният қилган.

МУХБИРИМИЗ

Нашр

“7 МЎЖИЗА” – ЯНГИ ГАЗЕТА

Ўтган ҳафта Республикамиз матбуотида яна бир нашр дунё юзини кўрди. Бадиий, тарихий, маърифий, ҳужжатли ҳафталик газета — “7 Мўжиза” Наврўз байрами арафасида юртдошларимиз учун туҳфа бўлди, десак, янглишмаган бўламиз. “Янгилик плюс” М.Ч.Ж. муассислигида ташкил этилган бу газета ўзининг ўқишлилиги, ундаги мақола ва янгиликларнинг ранг-баранг ҳамда бетакрорлиги билан ажралиб туради. “Машҳурлар ҳаёти”, “Кашфиётлар тарихида”, “Илм-фан янгиликлари”, “Машҳур еттиликлар” каби саҳифалар муштарийларни бефарқ қолдирмайди. Ижтимоий-иқтисодий, сиёсий ҳамда маданий ҳаёт янгиликлари ҳақида ўзингиз излаган саволларга жавоб олишингиз мумкин.

“Ўзбекистоннинг 7 мўжизаси” танлов-викторинасини миллий қадриятларимиз ва бой тарихимизни тиклашдаги қадамларининг дебочаси дейиш мумкин. Газетанинг бошқа нашрларга тақлидсиз услуби эса эътиборга моликдир.

Дарвоқе, газетанинг илк сонидан 1000 донаси ўз муштарийларига бепул тарқатилди. Бундан мақсад, нафақат газетани тарғиб-ташвиқ этиш, балки юртдошларимиз қалбига зиё ҳам улашишдир.

Бутун дунё нафаси уфуриб турган “7 Мўжиза” газетаси келажакда ёшлар овози янграйдиган минбар бўлишига умид қиламиз.

“7 Мўжиза”дан “мўжизалар” кутинг.

Хайриддинмурод АБУЛФАИЗОВ,
талаба

Кўргазма

ФОТОСУРАТЛАР НАМОЙИШ ЭТИЛДИ

Тошкентдаги замонавий санъат марказида ҳаваскор фотосуратчиларнинг Республика кўргазмаси бўлиб ўтди. Ушбу тадбир Республика Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Халқ ижодиёти ва маданий-маърифий ишлар илмий услубиёт маркази, “Олтин Мерос” Халқаро хайрия жамғармаси ҳамда Тошкент фото уйи билан ҳамкорликда ўтказилди.

“Ҳомийлар ва шифокорлар” йилига бағишланган ушбу кўргазмада Она-Ватанни, меҳр-муҳаббатни, меҳнат ва мустақилликни, миллий меросимиз, қадимий анъаналаримиз ва қадриятларимизни тараннум этувчи фотоасарлар намойиш этилди.

Кўргазма мамлакатимизнинг барча вилоятларида яшаб ижод қилаётган ҳаваскор фотосуратчиларни бадиий ижодга рағбатлантириш, уларнинг маҳоратини оширишни кўзда тутган эди. Шуниси қувончлики, танловга мамлакатимизнинг турли жойларидан 700 га яқин фотосуратлар тақдим қилинди ва улардан 400 тадан ортиғи танлаб олиниб, кўргазмага тавсия этилди.

Кўзгазманинг ёпилиш маросимида ҳакамлар томонидан танлов-кўргазманинг ғолиблари аниқланди. Биринчи ўрин шаҳрисабзлик ҳаваскор фотосуратчи Шерниёз Қаюмовга, иккинчи ўрин самарқандлик Николай Султоновга ва учинчи ўрин қорақалпоғистонлик Саламат Елмуратоваларга насиб этди.

Шунингдек, “Маҳаллалар ҳаёт тарзини моҳирона тасвирлагани учун” Тошкент шаҳридан Раҳмонберди Исломов, “Миллий урф-одат ва маросимларни маҳорат билан акс эттиргани учун” шўрчилик Бекназар Тошпўлатов, “Замондошлар қиёфасини тўлақонли акс эттиргани учун” оҳангаронлик Ш. Султонов шу номдаги номинациялар ғолиблари деб топилди. Ғолиблар ва кўргазманинг фаол иштирокчилари “Олтин Мерос” Халқаро хайрия жамғармаси, ташкилотчи ва ҳомийлар, Тошкент фото уйи, Бадиий академия томонидан таъсис этилган сертификат, диплом ва қимматбаҳо совғалар билан тақдирландилар.

“MEROS-NEWS”
ахборот хизмати

Семинар

МОНИТОРИНГ — ОГОҲ ЭТУВЧИ

Яқинда Ўзбекистон Президенти ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институтида “Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги: назария ва амалиёт масалалари” мавзуида илмий-амалий семинар бўлиб ўтди.

Унда депутатлар, сенаторлар, суд ва ҳуқуқни муҳофаза қилиш органлари ходимлари ва юридик таълим муассасалари илмий ходимлари иштирок этди.

Семинарни мазкур мониторинг институти директори Фозилжон Отажонов кириш сўзи билан очар экан, институтимиз йил давомида Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг норма ва қоидалари тўлиқ рўёбга чиқарилиши ҳамда уларнинг қўлланилиши, шунингдек қабул қилинаётган қонун ҳужжатларида ҳуқуқий нормаларнинг ўзаро боғланиши, комплекслиги ва уйғунлиги юзасидан мониторингни ўтказиш соҳасида маълум даражада тажрибага эга бўлди. Жумладан, “Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида”ги ва “Фуқароларнинг ўзини-ўзи бошқариш органлари тўғрисида”ги қонунларни қўллаш амалиётининг мониторинги ўтказилди. Бундан ташқари институтимиз томонидан қонун лойиҳаларига эксперт баҳолари берилди ва юздан ортиқ ҳуқуқий хулосалар тайёрланди, дея таъкидлаб ўтди.

Шундан сўнг мазкур институт директори ўринбосари, юридик фанлари доктори Шуҳрат Файзиев сўзга чиқиб, семинарнинг асосий вазифаси бўлган амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги тушунчаси, турлари, мақсад ва вазифалари, тамойиллари, асосий йўналишлари, босқичлари, объект ва субъектларига тегишли бўлган муҳим масалалар ҳақида, шунингдек, Ўзбекистон Республикаси ва хорижий давлатлар қонун ҳужжатлари мониторингининг асосий йўналишларининг ҳозирги ҳолатига тўхталиб ўтди.

Семинар давомида қонун ҳужжатларининг мониторинги бугун қандай бўлиши керак, ким унда иштирок этиши керак ва унинг аҳамияти ва самараси ошиши учун уни қандай усулларда ўтказиш зарурлиги каби саволлар юзасидан баҳс-мунозаралар бўлиб ўтди.

Тадбир сўнггида Адлия вазирлиги ҳузуридаги Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларнинг амалга оширилиши устидан мониторинг қилиш марказининг иш бошлаганлиги ҳақида мазкур марказ директори Хожимурод Исаков маълумот берди.

Бунёд ЗОҲИР

Муаммо

ЛИЦЕНЗИЯ ШАРТ... ЭМАСМИ?

Бугун қишлоқ хўжалигида янгидан ташкил этилаётган фермер хўжаликларига ҳар томонлама кўмак беришда компаниямиз ва унинг жойлардаги корхоналарининг ҳам ўз ўрни бор. Чунки фермер хўжаликлари ёнилғи мойлаш материаллари билан ўз вақтида таъминланганидагина олинадиган ҳосилнинг чўғи баланд бўлади, режалар ортиғи билан бажарилади. Бундан эса давлат ва жамият ҳам, фермер ҳам бирдек манфаатдор бўлади.

Вазирлар Маҳкамасининг 2002 йил 5 январдаги “Қишлоқ хўжалиги корхоналарини фермер хўжаликларига айлантириш чора-тадбирлари тўғрисида”ги 8-сонли қарорига асосан компания ва унинг тизимидаги унитар корхоналар зиммасига тугатилган ширкат хўжаликларидан бўшаган нефть омборлари негизида замонавий талабларга мос фермерларга ёнилғи тарқатиш шохобчалари (ФЁТШ) ташкил этиш ва самарали фаолиятини йўлга қўйиш вазифаси юклатилган. Бу борадаги саъй-ҳаракатларимиз яхши самара бераётганини айни пайтда фаолият юритаётган 858 та ФЁТШ мисолида ҳам кўриш мумкин. Бироқ...

Айрим назорат органлари томонидан тизимдаги ФЁТШлар орқали нефт маҳсулотларини фермерларга тарқатиш лицензиясиз амалга оширилган, деб баҳоланмоқда. Қизиғи шундаки, Вазирлар Маҳкамасининг 2003 йил 28 инюдаги “Нефт маҳсулотларини сотиш бўйича фаолиятни лицензиялаш тўғрисидаги Низомларни тасдиқлаш тўғрисида”ги 289-сонли қарори билан тасдиқланган “Нефт маҳсулотларини автомобилларга ёнилғи қуйиш шохобчалари ва мой алмаштириш пунктлари орқали сотиш бўйича фаолиятни лицензиялаш тўғрисида”ги Низомда хусусий АЁҚШлар лицензия асосида фаолият юритиши қатъий белгиланган бўлиб, ФЁТШларга нисбатан бу талаб қўлланилмаган. Чунки улар хусусий АЁҚШлардан фарқли ўлароқ, нефт маҳсулотларини сотиш эмас, балки тарқатиш билан шуғулланади. Қолаверса, ФЁТШлар юридик мақомга эга эмас, лицензияга эга унитар корхоналарнинг бир бўлаги, холос. Бу масала юқори ташкилотлар томонидан ўрганиб чиқилди. Адлия вазирлиги, “Ўздавнефтгазинспекция”, Давлат солиқ қўмитаси ҳамда компаниямиз масъул мутахассисларининг фикрлари жамланган ҳолда ФЁТШлар орқали нефт маҳсулотларини тарқатиш (сотиш эмас) учун алоҳида лицензия олиши шарт эмас, деган хулосага келинди.

Шунга қарамай, Фарғона шаҳар Давлат солиқ инспекцияси ходимлари “Фарғона нефт база” унитар корхонасида ҳужжатли текширув ўтказишган. Текширувда корхона тасарруфидаги туманларда жойлашган 6 та ФЁТШ лицензиясиз фаолият юритган, деб топилиб, 8 миллион 139 минг 600 сўм миқдорида молиявий жарима қўлланилган. Фарғона шаҳар ДСИнинг ушбу қаоррини бекор қилишни сўраб вилоят хўжалик судига даъво аризаси киритдик. 2005 йил 9 сентябрда Д. Хўжамбердиев раислигида кўриб чиқилган хўжалик иши ҳужжатлар, далиллар асосида ҳар томонлама ўрганиб чиқилиб, даъвомиз тўлиқ қаноатлантирилди. Бироқ, орадан анча вақт ўтгач, Фарғона шаҳар прокурори протестига кўра бу масала Олий хўжалик судининг кассация инстанциясида кўриб чиқилиб, вилоят хўжалик судининг қарори бекор қилинди. Таъкидлаш керакки, бунда зарур ҳужжат ва далиллар инобатга олинмасдан Фарғона шаҳар солиқ инспекциясининг катта инспектори О. Шодиевнинг кўргазмаларига асосий эътибор қаратилди. У судда берган кўргазмасида Адлия вазирлиги томонидан берилган хатда кўрсатиб ўтилганидек, унитар корхонанинг ўзига берилган лицензияси бошқа ФАЁҚШ (аслида ФЁТШ)лар учун ҳам тааллуқли бўлса, нега улар 6 та ФАЁҚШга лицензия олишди, деган фикрни илгари сурган. Бунга жавобан айтиш мумкинки, солиқ идоралари ходимларининг талаби билан айрим унитар корхоналаримиз шошма-шошарлик билан ФЁТШларга лицензия олишга мажбур бўлишган. Шу жумладан “Фарғона нефт база” унитар корхонаси ҳам. Ахир, аксарият вилоятларда ФЁТШлар юридик шахс бўлмаганлиги, ёнилғи мойлаш маҳсулотларини фақатгина унитар корхона берган рўйхат орқали тарқатганлиги учун шу пайтгача лицензия олишмаган. Бунинг учун солиқ ва ҳуқуқ-тартибот идоралари ходимлари лицензиясиз фаолият кўрсатганликда айблаб жарима солишгани ҳам йўқ.

Бундан ташқари, кассация инстанцияси жиноят ишлари бўйича Фарғона шаҳар судининг “Фарғона нефт база” унитар корхонаси директори М. Мўминов ва бошқаларга нисбатан қўзғатилган жиноят иши бўйича чиқарилган 2005 йил 19 июлдаги ҳукмини ҳам далил сифатида келтирган. Суд ҳам, тергов органи ҳам унитар корхона 6 та ФЁТШга лицензия олган, демакки, бошқаларига ҳам олиш керак деган фикрни жиноий ишга асос қилиб олган. Норматив-ҳуқуқий ҳужжатларни тартибга соладиган Адлия вазирлигининг хулосаси эса эътиборга олинмаган.

Шу ўринда айтиш кераки, 2006 йил1 январь ҳолатига унитар корхоналаримизнинг қишлоқ хўжалиги корхоналари ва фермер хўжаликларига етказиб берилган ёнилғи-мойлаш маҳсулотлари бўйича дебиторлик қарзлари мавжуд. Бу унитар корхоналаримизнинг иқтисодий аҳволини ёмонлашувига олиб келаяпти. Шунга қарамасдан ички имкониятларимизни ишга солиб, жорий йилда 280 та ФЁТШ ташкил этишни режалаштирганмиз. Бунинг учун эса маблағ зарур. Ана шундай масъулиятли паллада фаолиятимизга доир қонунчилик талаблари нотўғри талқин қилинганлиги оқибатида судма-суд сарсон-саргардон бўлишга, ҳаттоки жарима тўлашга мажбур бўлаяпмиз. Юқоридаги ҳолатни, агар тўғри ҳисобласак, унда мавжуд 858 та ФЁТШга яна алоҳида лицензия олиши зарурми? Ваколатли идоралар бизга кўмак бериб, шу муаммога аниқлик киритиб беришса, мақсадга мувофиқ бўларди...

Тамара ЗОҲИДОВА,
“Ўзнефтмаҳсулот” акциядорлик компанияси ҳуқуқий бўлим бошлиғи

ЎзМММда

ДЕҲҚОНИ БОЙ ЭЛ — ТЎҚ ЭЛ

Ўзбекистон Миллий матбуот марказида Вазирлар Маҳкамасининг қишлоқ хўжалиги соҳаси мутасаддилари, Қишлоқ ва сув хўжалик вазирлиги вакиллари ҳамда Республиканинг аграр хўжалигида фаолият олиб бораётган уюшма ва компаниялари раҳбарлари ва журналистлар иштирокида семинар-кенгаш бўлиб ўтди.

Семинар-кенгаш иштирокчилари эътиборига Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги давлатимиз раҳбарининг 2006 йил 23 мартдаги "Шахсий ёрдамчи, деҳқон ва фермер хўжаликларида 2006-2010 йиллар давомида чорва молларининг, биринчи навбатда қорамоллар бош сонини кўпайтиришни рағбатлантириш тўғрисида"ги қарори юзасидан тайёрлаган Дастур тақдим этилди. Дастурни тақдим этган Қишлоқ ва сув хўжалик вазирининг биринчи ўринбосари А.Жўраев Президент қарорида белгиланган вазифалар асосида кам рентабелли ширкат хўжаликларини фермер хўжаликларига айлантириш борасида олиб борилаётган ишлар хусусида батафсил ахборот берди. "Шифокорлар ва ҳомийлар йили" муносабати билан қишлоқларда истиқомат қилаётган кам таъминланган оилаларнинг иқтисодий аҳволини яхшилаш учун кўрсатилаётган ёрдамлар тўғрисида унинг сўзларига Вазирлар Маҳкамаси Қишлоқ ва сув хўжалиги, қишлоқ хўжалик маҳсулотларини қайта ишлаш ҳамда истеъмол товарлари масалалари ахборот-таҳлил департаменти раҳбари Ў.Барноев қўшимча қилди. Хусусан, қишлоқлардаги иқтисодий кам таъминланган ва муҳтож оилаларга бир бошдан сигир берилиши эътиборга молик. Нафсиламрини айтганда ҳам биргина шу йилнинг ўзида мамлакатимиз бўйича қишлоқлардаги иқтисодий ночор 20 мингдан ошиқроқ оиланинг оғзига оқлик тегиши қувонарли, албатта.

Очиғи, вазирининг биринчи ўринбосари А.Жўраев кўпчиликни эътиборини тортган рақамларни айтиб ўтди. Масалан, 2006 йил 1 январга қадар Республикамизда 125 минг фермер хўжалиги фаолият кўрсатгани, бугунга келиб уларнинг сони 199500тага етгани ва бу жараённинг давом этаётганини эшитган журналистлар апил-тапил дафтарларига нималарнидир ёза кетишди. Яна бир гап: фермерлар ихтиёрига қарийб 5 миллион гектарга яқин ер ажратиб берилибди ва ташкил этилган фермер хўжаликларининг давлат аграр ишлаб чиқаришидаги улуши анча катта салмоққа эга экан (фермер хўжаликларининг 81 фоизи ғаллачилик (ва бошқа дон экинлари), яна 85 фоизи пахтачилик билан шуғулланар экан). Семинарда шунингдек, Республикамизнинг Марказий Осиёдаги энг йирик аграр давлат ва аҳолининг қишлоқ хўжалигида бандлиги даражасининг ҳам ниҳоятда катталиги айтилди (мисол учун, Ўзбекистонда меҳнат ресурсларининг 35 фоизи қишлоқ хўжалигида банд).

Семинарда иштирок этган қишлоқ хўжалиги соҳасида ёзувчи журналистлар қишлоқ хўжалиги мутасаддиларининг кўпи йиғилган машваратда ўзларини қизиқтирган кўплаб саволларига жавоб олишди. Йиғилиш ниҳоясида бундай семинар-йиғилишларнинг ҳар икки томонга ҳам фойдали экани ва уларни мунтазам равишда ташкил мақсадга мувофиқ экани таъкидланди.

МУХБИРИМИЗ

(Бошланиши 1-бетда)

Электрон оммавий ахборот воситалари миллий ассоциацияси, Электрон оммавий ахборот воситаларини қўллаб- қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фондлари фаолият кўрсатмоқда. ОАВ соҳасидаги туб ўзгаришлар эса мамлакатимизда босма омммавий ахборот воситаларини ривожлантиришга ижодий таъсир кўрсатмоқда. Кейинги 10 йилда уларнинг сони икки баробар ошди. Бугун мамлакатимизда 683 та газета, 198 та журнал, 55 та нашриёт, 4 та ахборот агентлиги фаолият кўрсатмоқда. Шу нуқтаи-назардан келиб чиқиб мазкур фонднинг очилиши давр талабидир – дея таъкидлаган бўлса, шундан сўнг сўз олган Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмаси раиси ва мазкур фонд Васийлик кенгаши раиси Абдулла Орипов миллий маънавиятимиз ва ижодий фаолият соҳасидаги тарихий босқичлар ҳақида тўхталиб, демократлашган, либераллашган йўлни мақсад қилган мустақил матбуот жиддий маъсулиятни бўйнига оладиган ориятли матбуот бўлиши лозим- дея таъкидлади.

Жамоат фонди мустақил босма ОАВлари орасида бир нечта мавзулардаги грантлар учун тендер эълон қилган эди. Тадбирда мазкур грант ғолибларини тақдирлаш маросими ҳам ўтказилди.

Жамоат фонди директори Жамолиддин Ҳакимов фонднинг мақсад-вазифалари ва келгусидаги режалари тўғрисида гапириб ўтди. Фонд эълон қилган «Жамият ва мен» танлови видеоролиги намойиш этилди. Шундан сўнг «Фуқаролик жамиятини шаклланиши ва демократлаштириш жараёнида босма оммавий ахборот воситаларининг роли ва ўрни», «Аҳолининг фуқаролик позицияси ва сиёсий маданияти. Хорижий оммавий ахборот воситаларининг фаолият тажрибаси» ва «Босма оммавий ахборот воситалари ривожланишининг муаммолари ва келажаги» мавзуи доирасида 20 га яқин маърузалар тингланди. (Қуйида айрим маърузаларни таҳририят эҳтиёжидан келиб чиққан ҳолда эълон қилмоқдамиз).

Шунингдек, конференция босма оммавий ахборот воситалари журналистларининг Ахлоқ–одоб кодекси ва Хартияси қабул қилинди.

Бунёд БЕК

МУСТАҚИЛ МАТБУОТ— ОРИЯТЛИ МАТБУОТ

КОНФЕРЕНЦИЯ ИШТИРОКЧИЛАРИНИНГ МАЪРУЗАСИДАН

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиши академияси ректори Қиёмиддин НАЗАРОВ,

— Мамлакатимизда эркин Ватан ва эркин фуқароларнинг эркин матбуотига айланиш жараёнлари босқичма-босқичлик тамойили асосида амалга оширилмоқда. Жамиятни, айниқса, ОАВ тизимини эркинлаштириш жўн тушунча эмаслиги, у ўзига хос, мураккаб ва ғоятда серқирра эканини эндиликда мутахассислар ҳам, кенг жамоатчилик ҳам тушуниб етмоқда. Дарҳақиқат, "демократия" деган атамани ҳадеб такрорлаган билан мақсадга эришиб бўлмайди. Чунки ОАВни демократлаштириш ҳам сиёсий, ҳам ижтимоий, ҳам ҳуқуқий, ҳам илмий, ҳам техникавий, ҳам маънавий, ҳам маърифий, ҳам стратегик аҳамиятга молик ғоятда сертармоқ соҳадир. Бу ҳали ҳаммаси эмас, зеро, жамиятда шаклланаётган бозор муносабатлари жараёнлари ОАВ тизимига ҳам бевосита дахлдор эканини ҳаёт кўрсатмоқда. Бунинг иложи йўқ. Бунинг учун, аввало, кенг миқёсда мустаҳкам замин яратилмоғи даркор.

Бундай мустаҳкам заминни вужудга келтириш, биринчи навбатда, ҳуқуқий пойдевор яратилишдан бошланади. Ўзбекистонда бу борада жуда тўғри йўл танланди. Амалдаги кўплаб қонунларнинг муайян бир туркуми бевосита ОАВ соҳасидаги муносабатларни тартибга келтиришга бағишланганлиги фикримизнинг ёрқин далили бўла олади.

Таъкидлаш жоизки, мамлакатимизда оммавий ахборот воситаларининг самарали ва эркин фаолият юритиши учун зарур ҳуқуқий асос, тегишли қонунлар яратилганига, цензура бекор қилинганига қарамай, уларнинг жамият ҳаётини эркинлаштириш жараёнида тутган ўрни, мавжуд муаммоларни ошкора муҳокама этиш ва ечимини излаб топишдаги фаоллиги сезилмаётир.

Ваҳоланки, ҳуқуқий демократик ва фуқаролик жамиятида оммавий ахборот воситалари, жамиятнинг ўзига хос кўзгуси сифатида, аҳоли турли гуруҳ ва тоифаларининг кайфияти, талаб-эҳтиёжлари тўғрисида ҳокимият идораларини хабардор қилиши, ўз навбатида, унинг фаолиятига кишиларнинг ҳам ижобий, ҳам танқидий муносабатини билдириб туриши, мавжуд муаммоларни ҳар томонлама холисона ўрганиб, жамоатчилик эътиборига ҳавола этиши лозим. Бунинг учун, аввало, мамлакат ҳаётининг барча соҳаларида бўлганидек, оммавий ахборот воситалари фаолиятида ҳам қонун устуворлигига эришиш, матбуотнинг чинакам иқтисодий эркинлигини таъминлаш ва энг муҳими, юрт ва миллат ташвиши билан яшайдиган, воқеа-ҳодисаларга тўғри баҳо бера оладиган, ўз нуқтаи назарига эга бўлган ҳамда муайян соҳага ихтисослашган юксак малакали журналист кадрларни тайёрлаш, уларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлаш зарур. Албатта, жамият ҳаётини эркинлаштириш жараёнида фаол иштирок этиш учун, биринчи галда, журналистнинг ўзи эркин фикрли бўлмоқ, ҳақ-ҳуқуқ ва бурч-масъулиятини теран англаб етмоғи лозим. Журналистлар фаолиятини таҳлил этганда баъзан бунинг аксига дуч келамиз. Масалан, муайян ҳуқуқлари поймол этилган ҳамкасбларимиз камдан-кам ҳолларда уларни ҳимоя қилишга жазм этади, кўпинча муросасозликка боради, тақдирга тан беради. Энг ачинарлиси, бундай ҳолларда улар қонун кучига таяниш, масалани жамоатчилик эътиборига ҳавола этиш, керак бўлса, суд орқали ҳал қилиш ўрнига вазиятни юмшатиш йўлларини қидира бошлайди. Шу ўринда масаланинг яна бир жиҳатига эътибор қаратиш лозим. Сўз мустабид тузумдан бизга мерос бўлиб ҳолган, аксарият журналистлар онги ва фаолиятида сақланиб келаётган кескин, муаммоли вазиятларда очиқ-ошкора ва танқидий муносабат билдиришдан тийилишга ундайдиган қандайдир ҳадик, таъбир жоиз бўлса, ички цензурадан халос бўлиш тўғрисида бормоқда. Давлатимиз раҳбари журналистлар кайфиятидаги ана шу хусусият ҳақида гапириб, улар бугунги янгича шароитда гоҳо ҳали ҳам нима қилиш ёки қилмаслик ҳақида юқоридан кўрсатма кутиб ўтиргандек кўринаётганини айтган эди. Ахборот макони глобаллашувининг ҳозирги босқичида интернетнинг миллий ва халқаро компаниялар, даврий матбуот, ТВ ва радио билан муносабатлари янада кенгайиб, бойиб бормоқда. Демак, оммавий ахборот воситалари фаолиятини янада либераллаштириш давр талаби. Ўзбекистон матбуотининг жаҳон ОАВ тизимига уйғунлашуви, интернетнинг глобал ахборот майдонига интеграциялашуви яққол кўзга ташланмоқда. Келгусида бу жараённинг янада кенгайиши, янгича маъно-мазмун касб этиши оммавий ахборот воситалари фаолиятининг янада эркинлашувига кўмаклашади.

Нарзулла РАВШАНОВ, "Қашқадарё" газетасининг бош муҳаррири:

— Президентимиз Қашқадарёда ишлаган кезларида ажойиб анъана шаклланган эди. Журналистлар вилоятда олиб борилаётган кенг миқёсли ишлардан хабардор қилиб туриларди. Ўшанда ҳар ойда 2 марта матбуот анжумани ўтказиларди. Унда турли соҳа мутасаддилари журналистлар олдида чиқиш қилар, уларнинг саволларига жавоб қайтарар эди. Шу тариқа матбуотда одамларнинг реал ҳаёти, кундалик воқелик жонли, содда, самимий тарзда намоён бўлабошлаганди. Ана шу тажриба вилоятда давом этаяпти. Бу масаланинг биринчи жиҳати. Иккинчи томони шундаки, аҳрлининг фаоллигини ошириш учун газета кўп нусхада тарқалиши керак. Бу эса ҳозирги шароитда осон эмас. Лекин эришса бўлади. Масалан, 2005 йил бошида газетамиз 1200 нусхада чиқарди. Орадан бир йил ўтиб, биз қарийб 8 минг доимий обуначига эга бўлдик. Обуначилар сони ойма-ой ошиб бораяпти. Ўтган йили газетамизнинг 104 та сони чиққан бўлса, 150 дан зиёд танқидий-таҳлилий материал эълон қилинган. Улар одамларда фикр уйғотишга, фаолликни оширишга хизмат қилди десам хато қилмаган бўламан. Булар турли мавзуларда бўлиб, уларда одамларнинг қувонч ва ташвишлари, муаммолари, уларнинг ечими ўз аксини топган. Қисқа қ,илиб айтганда одамлар газетада ўзларини кўрмоқдалар.

Фуқаролик жамияти институтлари – маҳаллалар, сиёсий партиялар, касаба уюшмалари, жамоат бирлашмалари, нодавлат нотижорат ташкилотлари фаолияти дейсизми, бари-бари журналистлар назаридан четда қолмаяпти. Бу эса мавзунинг ранг-баранг бўлишини таъминлаяпти. Шу тариқа янги рукнлар пайдо бўлаяпти.

Масалан, ўтган йилдан «Хоким ва янгиланиш» рукни очилди. Бунда Президентимизнинг Олий Мажлис Қонунчилик палатаси ва Сенатининг қушма мажлисидаги маърузасидан келиб чиқиб, ҳокимларнинг иш услуби таҳлил қилиб борилмоқда.

Сокин туннинг сирли суҳбати...

Жавоб

ИХТИЁРИЙ РИЗОЛИК

ёхуд тарафлар суднинг исталган босқичида ишни келишув битими тузиш орқали якунлашга ҳақли эканлиги хусусида

"Ҳуррият" газетасининг 2006 йил 8 февралдаги сонида чоп этилган "Тарафлар келишишди... судга қайта-қайта боришга сабрлари етмади" номли мақолада муаллиф тарафлар судга қайта-қайта боришга сабрлари етмаганлиги учун келишув битими тузганлиги ҳақида фикр юритган.

Аниқланишича, даъвогар Ҳикматхон Ғаниева жавобгар — акаси Мамадали Ҳайдаровни "Уйдан кўчириш ҳақида" даъво ариза билан судга мурожаат қилган бўлиб, мазкур фуқаролик иши дастлаб фуқаролик ишлари бўйича Избоскан туманлараро судида кўрилган. Шу суд томонидан қабул қилинган ҳал қилув қарорига нисбатан Ҳикматхон Ғаниева томонидан берилган шикоятга асосан иш апелляция инстанцияси судида кўрилиб, туманлараро суди қарори қисман ўзгартирилган.

Ҳ. Ғаниеванинг биринчи инстанция суди ҳал қилув қарори ва апелляция инстанцияси суди ажримидан норози бўлиб берган назорат тартибидаги шикояти асосида иш Андижон вилояти суди раёсатида кўрилиб, 2005 йил 4 августдаги қарори билан иш юзасидан чиқарилган суд қарорлари бекор қилинган ва янгидан кўриш учун Асака туманлараро судига юборилган.

Фуқаролик ишлари бўйича Асака туманлараро судининг судьяси С. Арабоев томонидан иш мазмунан кўриш учун 2005 йил 8 сентябрга тайинланган, лекин тарафлар суд мажлисига келмаган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 175-моддаси талабига кўра, агар тарафлар узрсиз сабабларга кўра суд мажлисига келмаса, ёхуд уларнинг бирортасидан ҳам ишни ўзининг иштирокисиз кўриш тўғрисида ариза тушмаган бўлса, суд ишни кўришни кейинга қолдиради. Суд томонидан ишни кўриш вақти ва жойи тўғрисида тарафларга хабар берилган бўлса-да, улар узрсиз сабабларга кўра суд мажлисига келмаганлиги ҳамда ишларини ўзларининг иштирокисиз кўриш тўғрисида ариза бермаганликлари боис суд томонидан ишни кўриш бир неча маротаба қолдириб келинган.

2005 йил 27 октябрда бўлиб ўтган суд мажлисида тарафлар, яъни ака-сингил Мамадали Ҳайдаров ва Ҳикматхон Ғаниева судга келишув битими тузганликлари, шунинг учун ҳар иккаласи ҳам шу келишув битимини суд томонидан тасдиқлаб берилиши ҳақида ариза билан мурожаат қилишган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик процессуал кодексининг 40, 100-моддаларига кўра тарафлар процессни исталган босқичида келишув битими тузиш орқали ишни якунлашга ҳақлидирлар. Тарафларнинг келишув битими қонунга хилоф бўлмаса ёки бошқа шасларнинг ҳуқуқлари ва қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаса, суд келишув битимини тасдиқлайди.

Суд томонидан келишув битими тасдиқланиши муносабати билан фуқаролик иши иш юритишдан тугатилади. Тарафларнинг келишув битимини тасдиқлаш ҳақидаги аризалари ва қонуннинг юқоридаги талабларидан келиб чиқиб, ака-сингил Ҳ. Ғаниева ва М. Ҳайдаров ўртасидаги мерос мулки бўлган уйдан кўчириш масаласида тузилган келишув битими уларнинг манфаатларига зид эмаслиги сабабли Фуқаролик процессуал кодексининг 180-моддаси талабидан келиб чиқиб, суднинг 2005 йил 27 октябрдаги ажрими билан тасдиқланган ва фуқаролик иши ҳаракатдан тўхтатилган.

Мазкур ҳолатдан кўринадики, мақолада келтирилганидек, тарафлар судга қатнаб сарсон бўлганликлари оқибатида эмас, балки бир-бирига қондош бўлганликлари ва бири-иккинчисининг меросга бўлган қонуний ҳуқуқини тан олганлиги оқибатида низо юзасидан ўзаро келишув — муросага келинган.

Фуқаролик ишлари бўйича Андижон вилоят суди

Э, аттанг!

"1-БОЁВУТ" ДАГИ ФОЖЕА

ёхуд зўравонлик қурбони

Буюк Соҳибқирон Амир Темур ҳам, моҳир саркарда Жалолиддин Мангуберди ҳам ўз лашкарларини аҳилликка, ўзаро жипслашган ҳолда ёвга қарши курашмоққа чорлаганлар. Миллатдошларимиз ўртасидаги тотувлик, матонат ва жасорат ғалабага эришишнинг муҳим омили бўлган. Қалбларида она-юртга бўлган чексиз меҳру-муҳаббат туфайли ватанпарвар ўғлонлар елкама-елка туриб душман ҳужумига қарши мардона қадам қўйганлар. Йигирма биринчи асрда яшаётган замондошларимиз — айрим навқирон йигитлар-чи? Улар бутун ғазабини, ёвузлигини ўзларига ҳамнафас бўлган ҳамгўшаларига кўрсатишгани ҳақида эшитганимизда юракларимизда аламли оғриқ пайдо бўлади. "Кошки эди ўша фожеа содир этилмаган бўлсайди, кошки эди бир навниҳол ҳаёт гулшани ичра сўлмаган бўлса эди", деймиз ўзимизга.

Э, Ислом-а! Ўша кунги жанжал пайтида ҳиссиётларингни жиловлай олсанг бўлмасмиди?!

"1-Боёвут" ширкат хўжалигида яшовчи 22 ёшли Ислом Сафаров меҳрсизлиги, зўравонлиги туфайли ўзидан ёши жиҳатидан катта бир йигитнинг қотилига айланди...

Улар — Умид, Равшан, Шавкат, Ислом, Акмал Сафаровнинг қурилаётган уйи биноси учун ғишт қуйиш билан машғул эдилар. Шавкатнинг турли сабаблар билан ишга бир-бир ярим соат кечикиб келишига бошқалар парво қилишмаса-да, жиззаки Ислом тоқат қила олмасди.

2005 йил 4 июнь куни арзимаган сабаб билан И. Сафаров билан Ш. Тожибоев ғижиллашиб қолишди. Даҳанаки жанг авжига чиққанида Ислом Шавкатнинг чап юзига икки марта мушт туширди. Кутилмаган ўша зарбдан гандираклаган Шавкат деворга суяниб қолди. Энди турмоқчи бўлганида Ислом унинг елкасига аёвсиз тепди. Шунда уста Равшан қарадики, бўлмайдиган:

— Ҳой, йигитлар, уялмайсизларми? Бас қилинглар-е! — деди у ва икки рақибни бир-биридан ажратиб қўйиб, ўз ишларини давом эттиришларини тайинлади.

Ислом ва Шавкатнинг кейинги тўқнашуви чоғида Раҳим билан Умид уларнинг орасига кириб, жанжални барҳам топтиришди. Бироқ ҳаддидан ошган Ислом ўшанда ҳам бегуноҳ Шавкатни тепиб-уришга улгурди.

"Биз ҳангомалашиб ўтирар эдик. Ислом уй ёнида турган Шавкатни "сенда гапим бор, гаплашиб олайлик" деди. Лекин Шавкат "менинг эса сенда гапим йўқ" деди. Лекин Ислом "эркакмисан ўзи?" дея хезланиб кела бошлади. Шунда Шавкат "Қўй, ўзингни босгин, жанжал кўтармагин" деди. Орадан кўп вақт ўтмай Умид менинг олдимга келиб, "Улар уришишяпти" деди. Умид иккаламиз ертўлага кирсак, Ислом Шавкатнинг устига чиқиб, бўйнидан бўғиб, ураётган экан..."

(Гувоҳ Равшан Жўраевнинг судда берган кўргазмасидан.)

... Калтаклар зарбидан беҳуш ҳолга келган жабрдийда Ш. Тожибоев уйнинг айвонида ётарди. Икки соатдан кўпроқ фурсат ўтгач, эгаси Акмал Сафаров келиб қолди. У Шавкатни аввал хўжаликнинг 2-бўлими касалхонасига, кейин вилоят марказий шифохонасига олиб борди.

Олган жароҳатлари туфайли Шавкат 2005 йил 11 июнь куни эрталаб дунёдан кўз юмди. Боласидан жудо бўлган онанинг ўша пайтдаги аҳволини қалам билан тасвирлаш нақадар оғир. У аламини йиғидан олди, холос.

Навқирон фарзандидан эрта айрилган онаизорнинг ноласи... уни тингламоқ учун фақат тош юрак керак одамга. Волидаи муҳтарамаси Шавкатни вояга етказгунга қадар не-не заҳматларни бошидан кечирмади! Мурғаклигидан то вояга етгунига қадар унинг бўй-бастини кўриб, улғая бошлаганидан қанчалар қувонганди, кўкси ифтихор туйғуларига тўлганди. Умрининг мазмунига айланган жигаргўшаси энди мана бир ҳамгўшасидан калтак еб, оламдан бевақт ўтди-ку! Бечора онаизор бундай мудҳиш мотамсаро кунлар келишини орзу қилмаган эди-ку.

"Менга ҳасад қилиб, ўлдиришга чоғланган кишиларга шунчалик яхши муомалада бир иш қилдимки, улар хижолот терига ғарқ бўлдилар. Ҳеч кимдан ўч олиш пайида бўлмадим. Менга ёмонлик қилганларни Парвардигори оламга топширдим"

("Темур тузуклари"дан)

Марҳум Шавкатнинг ўзи ҳам фожеа содир этилмаслигининг олдини олишга ҳаракат қилмоғи керак эди. Кучи етмаса, бошқаларни ажратиб қўйиш учун ёрдамга чақириши уят саналмасди. Оқибатда онаизорининг фиғонлари фалакка чиқмасди.

Ўзбекистон Республикаси ЖКнинг 97-моддаси, 1-қисмида назарда тутилган жиноят аломатларини содир этганликда айбдор деб топилган Ислом Сафаров 11 йилга озодликдан маҳрум этилди.

Бу ўткинчи дунёда барчага меҳрли бўлиш, кимнидир ноxуш ҳолда кўрсак, унин кўнглини хушнуд қилиш аслида ҳаммамизнинг инсоний бурчимиздир. Бу ўлчамли умримиз давомида бир-биримизга мунчалар озор берамиз?! Ҳатто биримиз бировимизнинг умр шамини арзимас сабаб билан ўчирамиз. Жамики ёвузликнинг бу дунёда ҳам, у дунёда ҳам жавоби бор-ку! Шундай экан, мусулмон бандаси Ислом ўзининг мудҳиш хатосини ҳали кўп эслайди, ҳали кўп таассуфлар гирдобида тўлғонади. Бироқ кошки эди фойдаси бўлса.

Шерали ҲИКМАТОВ,
Жиноят ишлари бўйича Боёвут туман судининг раиси,
Ҳасан АБДУВОҲИДОВ,
журналист

"Hurriyat" — 10

Муаммо
Гулчеҳра ЖАМИЛОВА

ҚЎҒИРЧОҚ ФАҚАТ ОВУНЧОҚМИ?

Қаранг-а, шаҳарда биттагина "Болалар дунёси" дўкони бўлсаю, ундаги биттагина қўғирчоқлар бўлимида биттаям ўзбек қўғирчоғи йўқ! Юзлаб, минглаб муаммолар ҳал этилаётган бир пайтда наҳотки қизалоқларимизни миллий қўғирчоқлар билан суюнтириш муаммоси ўз ечимини тополмаса?!

1997 йил, 19 март

Ол-а!
Ўткир ҲОШИМОВ

ГАП ШУ ЕРДА ҚОЛСИН...

Китоб чиқарувчиноширларга, матбаачиларга ҳажв тариқасида

... Яна бир нарса айтайми? Гап шу ерда қолсину мен... жинни бўп қолдим! Нега дейсизми? Яна китоб ёзаяпман! Бир тийинсиз қолиб кафангадо бўлмагунимча ёзавераман! Худога шукур: бизнесмен ўғлим бор!

26 март

Мулоҳаза
Азамат ЗИЁ

ХОҲИШИМИЗ ИМКОНИМИЗГА МОС БЎЛСА...

Айтишларича, Хитойда "олий таълим оламан" деган ҳар бир киши давлатдан беш йиллик ўқиш харажатлари учун қарз олади. (Албатта, имтиҳонлардан ўтганидан кейин). Агар беш йиллик таълимни юқори натижалар билан тугалласа, охирида давлат қарзнинг 95 фоизини кечиб юборади. Ўқишдан ҳайдалса, сарфланган барча харажатлар ундирилади. Хуллас, ўқиши натижасига қараб, 60,70 ва ҳоказо фоиз маблағ баҳридан ўтилади.

2 апрель

ЗАРВАРАҚЛАРДАН

Шикоят
Баҳриддин НАЖМИДДИНОВ, Раббим ЮСУПОВ, Хурсаной Раҳмонова, Мавсума НАСИМОВА (жами 28 имзо)

ОЙДА ДОҒ БЎЛИШИ ШАРТМИ?

... Ишқилиб, тоза ичимлик суви маҳалламиз учун ҳамон муаммолигича қолмоқда. Шахсий жамғармамизга сотиб олинган қувурлар эса ер остида чириб кетяпти.

Ургут — ойдай гўзал шаҳар. Биз истиқомат қилаётган Фурқат кўчаси ой юзида доғ бўлиб туриши шартми?

9 апрель

Менимча...
М. УМАРОВА, Тошкент

СЎМИМИЗНИ ҚАДРЛАЙЛИК

Айтишларича. Япон ўқувчилари мактабга кираётиб давлат байроғига қараб таъзим қилишаркан. Бизда-чи? Бугун миллий пулни бўяб ташлаган болакай эртага юрт тупроғига, байроғига нисбатан эҳтиром билан муносабатда бўлармикин...

Муаммо
Йўлдош ЭШБОЕВ, Сурхондарё вилояти

ЎҚИТУВЧИНИНГ ОБРЎСИ

Агар биз зиёлиларнинг ягона газетаси "Маърифат" эканлигини, унинг ҳам бор-йўғи 50 минг нусхада чиқиб туришини, ҳолбуки биргина Сурхондарё вилоятининг ўзида 32 мингдан ортиқ зиёли олий, ўрта-махсус, ҳунар техника ўқув юртлари ва мактабларда фаолият кўрсатаётганлигини ҳисобга оладиган бўлсак, ҳурматли муаллимларимизнинг кўпи билан 8-10 фоизгина ўз устида ишлаб, ўқиб-ўрганиб, ўз иш услубини бойитиб бораётганлиги ойдинлашади қўяди.

30 апрель

Миш-миш
Алижон ЭШБОЙ

АЛП ЙИГИТЛАР, БАРЧИН ҚИЗЛАР ҚАЙДАСИЗ?..

"Ўзбеккино"да шов-шув

... Хуллас, "Ўзбеккино"да фармойиш эълон қилинибди, "Жорий йилда "Алпомиш" бадиий фильмини суратга олиш режалаштирилсин" деб. ... Шу рўлга суратга тушиш учун биринчи аризалар келиб тушганмиш. Кимлардан дейсизми?

Машҳур ҳолливуд юлдузлари Арнолд Шварцнеггер, Силвестер Сталлоне, Жан Клод, Ван Даммлардан келганмиш...

23 апрель

Сўров
Бекобод УЗОҚОВ

ЖУРНАЛИСТ КИМ?

Сўз санъати зарга беланган ёлғон эмас, яланғоч ҳақиқатдир. Журналист айнан ҳақиқат билан ёлғон оралиғидаги соқчи.

30 апрель

СИТОРА тайёрлади

Дараклар

УКРАИНА ЯНГИ МУАММО ОЛДИДА

Украинадаги парламент сайловларининг якуний натижалари кутилаётган чоғда, собиқ Бош вазир Юлия Тимошенко блоки ҳамда президент Виктор Ющенконинг «Наша Украина» партияси коалицион ҳукумат тузиш масаласида музокараларга тайёрланаяпти.

Овозларни ҳисоб-китоб қилишнинг дастлабки натижаларига кўра, 2004 йилда президентлик сайловида Виктор Ющенконинг рақиби бўлган Виктор Януковичнинг «Партия регионов» сиёсий ҳаракати аксарият овозларни олишга эришган. Жами сайлов бюллетенларининг йигирма фоизи санаб чиқилганида Виктор Янукович партияси йигирма беш фоиздан кўп овоз тўплагани маълум қилинган. Рўйхатда «Партия регионов»дан сўнг Виктор Ющенконинг сафдоши, бироқ ўтган йили ёзида Бош вазирликдан четлатилган Юлия Тимошенконинг сайлов блоки турибди. Президент Ющенконинг «Наша Украина» партияси 17 фоиздан ошиқроқ овоз билан учинчи ўринни эгаллаган.

АФҒОНИСТОНЛИК НАСРОНИЙ

Афғонистонда исломдан воз кечиб, насронийликни қабул қилгани учун ўлим жазосига маҳкум қилиниши кутилган Абдул Раҳмоннинг озод этилишига оид хабарлар мамлакат шимолидаги Мозори Шариф шаҳрида бир неча юз кишилик норозилик намойишига сабаб бўлган.

Намойишчилар Абдул Раҳмоннинг насронийликни қабул қилгани учун маҳкамага топширилиб қатл этилишини талаб қилишган. Раҳмон билан боғлиқ ҳодиса Афғонистон ҳукумати ва президент Ҳомид Карзай дуч келиб турган мураккаб масалалардан бири бўлиши мумкин. Карзай иттифоқчилари бўлган давлатлардан иборат халқаро ҳамжамиятнинг босими остида Раҳмон муаммосига шахсан аралашган эди. Шу билан бир вақтнинг ўзида, президент Карзай маъмурияти баъзи диндорлар томонидан жиддий қаршиликка учрамоқда. Шанба куни Рим Папаси Бенедикт XVI президент Карзайга мурожаат қилиб, Абдул Раҳмонга шафқатли бўлишни сўраган.

ИСРОИЛДА ПАРЛАМЕНТ САЙЛОВИ

Исроилда сешанба куни навбатдан ташқари парламент сайлови бўлиб ўтди. Сайловчилар маҳаллий кнессет (давлат парламенти)даги 120 ўринга депутат сайладилар. Кнессетда энг кўп овоз олган партияга Исроил қонунларига кўра мамлакат президенти янги ҳукуматни шакллантириш вазифасини топширади.

Парламентдаги 120 ўрин учун ҳаракатдаги 31 партия вакиллари кураш олиб бормоқда. Аслида уларнинг 11 тасигина парламентга сайланиш учун реал имкониятга эга, деб хабар беради NEWSru Israel.

Сайловда кўпчилик Шарон тузган "Кадима" партиясининг аксарият овоз тўплашини башорат қилмоқда. Оғир хасталикда ётган бош вазир Ариэль Шароннинг "Кадима" партиясига айни пайтда бош вазир вазифасини бажараётган Эхуд Ольмерт етакчилик қилмоқда. Аммо охирги сўровларда Шарон тарафдорларининг илгаригига қараганда анчагина овоз йўқотгани айтилмоқда. Бир ҳафта аввал Шарон партиясининг парламентдаги 42 ўринга эга бўлиши мумкинлиги хабар қилинган бўлса, айни дамда уларнинг сони 34 тага тушгани хабар қилинади ИТАР-ТАСС ахборотида.

АҚШДА ЙИРИК АВТОҲАЛОКАТ

АҚШда йигирматадан ошиқ автомашинанинг тўқнашиши натижасида етти кишининг ҳалок бўлгани хусусида хабар берилди. Маҳаллий оммавий ахборот воситаларининг маълум қилишича, Вайоминг штатидаги қишлоқ йўлларининг бирида фалокат содир бўлган.

Йўл ҳаракати хавфсизлиги полицияси маъмури сержант Стефен Таунсенднинг айтишича, ҳалок бўлганларнинг сони маълум эмас. Йўл полициячилари воқеа содир бўлишидан бир неча дақиқа олдин мазкур йўлга қуюқ туман тушгани ва хавфли ҳолат юзага келганини таъкидлашмоқда.

Зумрад ЛУТФУЛЛАЕВА тайёрлади

Юбилей

ТЕМУРИЙЙЛАР

(Бошланиши ўтган сонларда)

А— 1.3.4. МУРОДБАХШ
1621 йил — 1661 йил.
Отаси — Шоҳжаҳон (Хуррам)
Онаси — Мумтозмаҳалбегим
Гужарот ҳокими. Аврангзебнинг макрига учиб, акаси Дорошукуҳга қарши курашади. 1657 йил ўзини Аллоҳободда подшоҳ деб эълон қилади. Аврангзеб тахтни олгач (1658 йил, июнь), М.ни ушлатиб, Гвалиор зиндонига ташлайди ва қатл эттиради.
Умри — 41 йил

А— 1.3.3.1. МУҲАММАД СУЛТОН
1637 йил — 1672 йил.
Отаси — Аврангзеб
Онаси — Раҳматулнисо
Амакиси Шоҳшужоъани таъқиб қилиб, Бенгалияга борганди. Ш. қизи Гулруҳбегимни унга бермоқчи бўлган. Кейинчалик отаси лашкарбоши Миржумладан буни билиб қолади ва М.С.ни зиндонга ташлайди. Эътироз билдирган қизини ҳам акаси ёнига қамайди. Шу ерда вафот этишади.
Умри — 36 йил.

А—1.3.3.2. АЪЗАМШОҲ
1643 йил — 1707 йил, Агра.
Отаси — Аврангзеб.
Онаси — Дилрасбону.
Декан ҳокими Аъзамшоҳ отаси вафот этгач, 65 минг отлиқ, 45 минг пиёда билан Аграга бостириб келади. Укаси Муаззам (Шоҳ Олам) (А—1.3.3.3)дан енгилиб, ҳалок бўлади.
Умри — 65 йил.

А—1.3.3.3. МУАЗЗАМ (Шоҳ Олам, кейинчалик — Баҳодиршоҳ)
1645 йил — 1712 йил.
Отаси — Аврангзеб.
Онаси — Раҳматулнисо
Қўрқоқ, қатъиятсиз бу одам отаси вафот этганда Кобулда эди. 110 минг қўшин билан Аграга яқинлашиб, Аъзамшоҳ (А—1.3.3.2)ни енгади ва тахтни эгаллайди.
Мамлакатда парокандалик бошланади.
Фарзандлари — 4 ўғил(6/1).
Умри — 68 йил.

А—1.3.3.4. МУҲАММАД АКБАР
1647 йил — 1705 йил
Отаси — Аврангзеб
Отаси ҳаётлигида махаражларга қарши юришларга бошчилик қилади. Ражпутларга келиб қўшилади ва 1681 йил ўзини подшоҳ деб эълон қилади. Аврангзеб бостириб келгач, маратхлардан паноҳ топади. Охири Эронга ўтиб кетади.
Умри — 59 йил.

А—1.3.3.5. КОМБАХШ
1667 йил, — 1709 йил, январь, Ҳайдаробод.
Отаси — Аврангзеб.
Онаси — рой Удипурий қизи.
Деканда турди. Муаззам (Шоҳ Олам) (А — 1.3.3.3) тахтга ўтиргач, К.га қарши ҳужум қилди, жангда ҳалок бўлди.
Умри — 43 йил.

А—1.3.3.А. ЗЕБУННИСОБЕГИМ (Зейбулнисобегим)
1639 йил, феврал — 1702 йил, Деҳли.
Отаси — Аврангзеб
Онаси — Дилрасбону (Бобур (3.6.2.4.1.)нинг Гулбаданбегим (3.6.2.4.1.В) исмли қизи авлодидан).
Замонасининг алломаларидан Ҳафиза Марям, Ашраф Исфаҳоний, Мулло Жевондан таълим олган. Шоира, олима, созанда ва ҳаттот бўлиб етишган. "Зеб ат-тафосир" (769 варақ), "Зеб ан-нашаот" асарларини ёзади, "Фатовойи Оламгирий"ни форс тилига таржима қилдиради.
Ёлғиз ўтади. Дейдиларки, опасининг тўлғоқ азобидан қўрққан эмиш. Ёшлигида Оқилхон Розий билан севгиси Аврангзеб туфайли барбод бўлади. Зарзари қабристонида дафн этилган.
Шогирдларидан бири Мирзо Бедилнинг қизи эди.
Умри — 64 йил.

А—1.3.3.3.2.1. ФАРРУХСИЯР
1688 йил — 1719 йил.
Отаси — Азимушшон (Муҳаммад Азим).
Онаси — Киср санга қизи
1713 йилда ҳокимиятга келади. Истеъдодсиз, бўшанг, қўрқоқ бу одам ўрнида саййидлар етакчи эди. Ниҳоят, Бархий саййидлари уни қатл этади. Аврангзеб бу ҳақда "Аҳкоми Оламгирий" асарида жуда тўғри башорат қилган экан.
Умри — 32 йил.

А—1.3.3.3.4.1. РАВШАН АХТАР (Муҳаммадшоҳ)
1692 йил — 1748 йил.
Отаси — Жаҳоншоҳ Муаззам Баҳодиршоҳ ўғли.
Ака-ука саййидлар (Ҳасан ва Ҳусан Али) таъсирини барбод қилади, бироқ бўлиниш бошланади. 1739 йил Эрон подшоси Нодиршоҳ Ҳиндистонга бостириб киради. Муҳаммадшоҳга қайтадан тож кийдиради. Деҳлини қўлга киритиб, қимматбаҳо Куҳинурни, Шоҳжаҳоннинг "товус тахт"ини ва бошқа бойликларни талаб кетади.
Таназзул бошланади.
Умри — 57 йил.

А— 1.3.3.3.4.1.1. АҲМАДШОҲ
1715 йил — 1754 йил (1728 – 1774).
Отаси — Равшан Ахтар (Муҳаммадшоҳ).
Отаси вафотидан сўнг тахтга ўтиради. Бу пайтда Нодиршоҳ ўлдирилган (1747), афғон қабилалари кучаяётган эди. Ниҳоят, Аҳмадшоҳ Дурроний Афғонистонни ажратиб олади. Лоҳур, Кашмир ҳам қўлдан кетади.
Умри — 40 йил.

А—1.3.3.4.2. ОЛАМГИР II (Аъзиддин)
1727 йил — 1759 йил
Отаси — Жаҳондоршоҳ Муаззам Баҳодиршоҳ ўғли
Аҳмадшоҳ (А—1.3.3.3.4.1.1) вафотидан сўнг тахтга ўтиради. Дурронийлар яна ичкари силжийди, маҳаллий аҳоли мустақиллик курашини бошлайди.
Умри — 33 йил.

А— 1.3.3.3.4.2.1. ШОҲ ОЛАМ II
1743 йил — 1806 йил.
Отаси — Оламгир II
Маратхлар ва сингҳлар кураши кучаяди, Дурронийлар яна кўп вилоятларни босиб олади. 1757 йил Бенгалияда Ост-Индия (Англия) компанияси ҳаракатини бошлайди, молия ишларини ихтиёрига олади. Инглизлар маҳаллий аҳоли қиршилигини бостиришда Шоҳ Олам II ҳокимиятидан фойдаланмоқчи бўлади, унга нафақа тайинлайди. Фақат Деҳли қўлда қолади. 64 йил умр кўриб, вафот этгач,ўрнига ўғли АКБАР II (Абулнаср Муъиниддин, 1760-1837)(ҳукмронлиги — 1806-1837 йиллар, 31 йил, умри — 78 йил) ўтиради.
У номигагина тахт эгаси эди, барча юмушлар, хусусан, молия масалалари инглизлар қўлида эди.

БАҲОДИРШОҲ II
1776 йил, Деҳли — 1862 йил, Рангун.
Отаси — Акбар II
1837 йилда тахтга ўтиради. Сипоҳийлар уни подшоҳ деб эълон қилиб, қўмондонлигида инглизларга қарши курашмоқчи бўлади. Катта ўғли Мўғул Мирзо (1796—1858) бош қўмондон, ўғли Хизрсултон Мирзо (1799—1859) ва набираси Абубакр Мирзо (1821—1858) қўшин бўлимларига раҳбарлик қилади. Бироқ улар уқувсиз кишилар эди. 1857 йил июлда сипоҳийлар Бахтхон бошлиқ Деҳлига кирадилар, аммо улар етарлича кўмак ололмайдилар. 65 минг сипоҳий 6 минг инглиздан енгилади. 21 сентябрда Баҳодиршоҳ II ва авлоди асир олинади. Ўзи Рангун (Бирма)га бадарға қилинади, болалари отиб ташланади...

Ҳаким САТТОРИЙ тайёрлади.
(Давоми бор)

Шарҳ

ДЎСТЛИК ВА ҲАМКОРЛИК— ЭНГ КАТТА БОЙЛИК

Ўзбек ва қозоқ халқлари ўртасидаги дўстлик ва ҳамкорлик илдизлари олис-олисларга бориб тақалади. Ана шундай теран илдизлар ўзаро туташиб, халқларимизни бир-бирига қариндош қилгани ҳеч кимга сир эмас. Мустақиллик йилларида Ўзбекистон ва Қозоғистон президентларининг ўзаро дўстлиги туфайли дўст-қариндош, қуда-анда, бозорию, мозори бир халқларимизнинг бу тарихий алоқалари янада мустаҳкамланди. Шарқона янги йил, янги кун — Наврўз арафасида қардош халқ раҳбарининг Ўзбекистонга давлат ташрифи бу икки халқ дўстлигини янги босқичга олиб чиқди.

Кўпчиликка маълумки, Қозоғистон президенти Нурсултон Назарбоев ўтган йилнинг декабрь ойида навбатдаги муддатга давлат раҳбари этиб сайлангач, шу йилнинг январь ойида инагурация маросимини ўтказди. Бу тадбирда Ислом Каримов ҳам қатнашди. Ўшанда икки қўшни давлат раҳбарлари ўртасида бўлиб ўтган учрашувда Н. Назарбоев хорижга қиладиган илк давлат ташрифи Ўзбекистонга амалга ошишини билдирганди.

19-20 март кунлари бўлиб ўтган давлат ташрифига икки томон ҳам яхши тайёргарлик кўргани намоён бўлди, деб айтиш мумкин. Афтидан, ҳатто қилдан қийиқ ахтарадиган хорижлик ҳамкасбларимиз ҳам бунга ишонч ҳосил қилган кўринади.

Нурсултон Назарбоев Ўзбекистонга кўп келган. Аммо бу гал Тошкентда амалга оширилаётган ўзгаришларни кўриб, ҳайратини яшира олмади. Қозоғистоннинг янги пойтахти Остона деярли йўқ жойдан барпо қилинаётганини айтар экан, Тошкентнинг борган сари гўзаллашиб кетаётганини таъкидлаб, жумладан Мустақиллик майдонидаги ўзгаришлар, Сенат биноси, "Мустақилик ва эзгулик" монументига юқори баҳо берди.

Учрашув давомида табиийки, иқтисодий соҳадаги алоқаларга алоҳида эътибор қаратилди. Айни пайтда икки мамлакат ўртасидаги савдо-сотиқ миқдори ярим миллиард доллардан ошиб, йилига 20 фоиз кўпаймоқда. Аммо фойдаланиш керак бўлган имкониятлар ҳали кўп эканлиги ҳам таъкидланди. Таҳлилчиларнинг фикрича, Ўзбекистонда йилига 5 миллион тонна мева-сабзавот ва полиз маҳсулотлари етиштирилади. Икки ярим миллион тонна маҳсулотни четга сотиш имкониятига эгамиз. Ўтган йили экспорт қилинган қишлоқ хўжалиги маҳсулотларининг атиги 4 фоизи Қозоғистонга сотилибди. Бу миқдорни ошириш фурсати келганини Қозоғистон раҳбари яшириб ўтирмади.

Мутахассислар Ўзбекистонда етиштириладиган қишлоқ хўжалик маҳсулотларининг сифати чет элникидан кам эмаслиги, ҳатто айрим жиҳатларга кўра хийла юқори эканини айтишмоқда. Нурсултон Назарбоевнинг таъкидлашича, Ўзбекистон маҳсулотлари қозоғистонликларнинг соғлиғини яхшилашга ҳам хизмат қилиши аниқ. Бир сўз билан айтганда бундан ҳар икки томон ҳам фойда кўради.

Ташриф давомида сайёҳлик борасидаги ҳамкорликка ҳам катта аҳамият қаратилди. Агар бу соҳадаги ҳамкорлик ривожланса қозоғистонликларнинг ҳам, ўзбекистонликларнинг ҳам анчадан бери армон бўлиб қолаётган орзулари рўёбга чиқади. Камина Қозоғистонда туғилдим, ўсдим, тарбияландим. Қишлоғимиз Тошкентдан атиги 70 километр узоқликда жойлашган. Ҳар гал қишлоққа борганимда оқсоқоллар Самарқандни, Бухорони, Хивани зиёрат қилиш орзулари ҳақида сўйлашади. Айниқса, имом Бухорий мақбарасини бир марта кўриш ҳамқишлоқларимнинг катта орзуларидан бирига айланган. Маълумки, мустақиллик йилларида бир вақтлар харобага айланган мадрасалар, мақбаралар қайта тикланиб, янада гўзаллашди. Бу ўринда, айниқса, Юртбошимиз Ислом Каримовнинг саъй-ҳаракатлари беқиёс эканлигини қишлоқдошларим алоҳида таъкидлашади. Авваллари ҳар йили аълочи мактаб ўқувчилари Самарқанд, Бухорога томошага олиб борилар эди. Ҳар таътилда эса болалар Тошкентга келиб турли дам олиш боғлари, ҳайвонот боғи, циркка тушиб кетишарди. Ана шу тажриба қайта тикланадиган бўлса, Ўзбекистондаги ўзгаришларни қозоғистонликлар ҳам ўз кўзлари билан кўриб баҳраманд бўлишарди.

Ҳам қозоқлар учун, ҳам ўзбеклар учун авлиё даражасига кўтарилган Аҳмад Яссавий ҳазратларининг бобомиз Амир Темур томонидан қурилган мақбарасини зиёрат қилишни ўзбекистонликлар ҳам хоҳлашлари шубҳасиз.

Шу ўринда Тошкентда Шаҳидлар хотирасига ўрнатилган ёдгорликни яқин-яқингача қозоғистонлик биродарларимиз ҳам зиёрат қилишини ёддан чиқармаслик керак. Чунки қатағон йилларида сабабсиз ўлдирилганлар орасида қозоқ миллатига мансуб кишилар бор бўлиб, уларнинг авлодлари ҳозирги кунда Жанубий Қозоғистон вилоятида истиқомат қилишади. Шаҳидлар хотираси улар учун ана шу сабабли ҳам муқаддасдир.

Ўзбек адабиётига ҳисса қўшган Атоий, Туроб Тўла, Уйғун, Миртемир ва бошқа шоир-ёзувчилар ҳам Қозоғистон заминида туғилиб ўсишган. Шу сабабли ҳам икки мамлакат адибларининг, санъаткорларининг борди-келдисини ривожлантириш учун имконият етилди.

Сиёсий шарҳловчилар Ўзбекистон ва Қозоғистон минтақадаги энг кучли давлат эканини бир овоздан айтишади. Шунингдек, саноат, ишлаб чиқариш асосан айни шу икки давлатда йўлга қўйилгани ҳам тан олинади. Бунга президентларнинг ҳиссаси катта экани айтилади.

Сиёсатшунослар яна бир нарсага катта урғу беришмоқда. У ҳам бўлса, Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасидаги чегараларни делимитация қилиш тўғрисида имзоланган ҳужжатдир. МДҲ мамлакатлари орасида биринчи бўлиб Ўзбекистон ва Қозоғистон ўртасида имзоланган бу шартнома икки давлат ўртасидаги ўзаро ишонч мустаҳкамланганидан далолатдир.

Мен иқтисодчи эмасман. Аммо Н. Назарбоевнинг ташрифи мобайнида Ўзбекистонда 73 та корхона Қозоғистон сармояси асосида, Қозоғистонда 86 та корхона Ўзбекистон сармояси асосида ишлаётганини билиб, кўп нарсани тушиниб етдим. Қўшма корхоналарнинг очилиши ва кўпайиши, шубҳасиз ҳар икки давлат иқтисодиётининг ривожланиши учун ўзига хос ҳисса қўшади. Янги иш ўринларини яратади.

Таҳлилчиларнинг фикрича, икки давлатнинг ташқи сиёсати бир-бирига мос келади. Масалан Хитойнинг яхлитлиги тўғрисида ҳам Ўзбекистон, ҳам Қозоғистон деярли бир вақтнинг ўзида баёнот билан чиқди. Халқаро терроризм, экстремизм, сепаратизм каби глобал муаммоларга қарши курашда Тошкент ва Остонанинг қараши бир хил.

Шу ўринда 1998 йилда имзоланган Абадий Дўстлик тўғрисидаги Шартнома ҳақида тўхталиш ҳар жиҳатдан лозим деб ҳисоблаймиз. Чунки бу шартнома ўзбек ва қозоқ халқларининг миллий бойлиги сифатида қадрланишга арзийдиган ҳужжатдир. Бу шартнома БАХТ ва ВАҚТнинг қадрига етишга, дўстларни ҳурмат қилишга, ҳаммавақт иноқ ва ҳамкор бўлиб ишлашга даъват қилади. Дўстлар ўз қувончларини, ифтихор туйғуларини баҳам кўрадилар. Шу сабабли ҳам ўзбек ва қозоқ халқларининг дўстлик анъаналари абадий бўлишига шак-шубҳа йўқ. Буни Н. Назарбоевнинг Ўзбекистонга давлат ташрифи яна бир бор исботлади.

Қозоғистон президентининг Ўзбекистонга амалга оширган давлат ташрифи борасида сиёсий шарҳловчиларнинг фикри бир ердан чиқди, деб айтсак бўлади. Улар ташриф нафақат Ўзбекистон ва Қозоғистон манфаати, балки бутун Марказий Осиё минтақаси манфаати йўлида ташланган навбатдаги янги қадам эканини таъкидлашмоқда.

Шарофиддин ТЎЛАГАНОВ,
"Сиёсат" ахборот-таҳлил маркази эксперти

Табиат

САЙЁРАМИЗДАГИ ЭНГ КЕКСА ЖОНИВОР ВАФОТ ЭТДИ

Калькутта (Ҳиндистон) ҳайвонот боғида сайёрамиздаги энг кекса жонивор ҳисобланган улкан тошбақа 255 ёшида вафот этган, деб хабар беради РИА "Новости" ахборот маҳкамаси.

Аддваита лақабли тошбақа икки ярим аср олдин Британиянинг Ҳиндистонга юришида муҳим ўрин тутган Плесси остонларидаги жангда музаффарият қозонган лорд Клайвга Сейшел оролларидан тутиб келиниб совға қилинган экан. Жонивор ҳайвонот боғида 1875 йилдан бери истиқомат қилиб келган. Боғ ишчиларининг айтишича тошбақа емиш танлашда инжиқ бўлмаган. Сабзи, нон ва турли кўкатларни хуш кўрган. "Кампиршо" кейинги йилларда жигар хасталигидан азият чеккан. Охирги пайтларда кўкрагида битмас яра ҳам пайдо бўлган. "Тошбақамиз ҳайвонот боғига келувчиларнинг энг севимли эрмаги эди", дейди унинг боқувчиси, кўзларининг ёшини артиб.

Ҳайвонот боғи маъмуриятининг айтишича, тошбақа жасади куйдирилади, аммо унинг тош қобиғи аввал олимлар томонидан синчиклаб ўрганилганидан кейин боғ музейидан жой олади.

Сўрагандингиз

Айниқса сўнгги йилларда экология ҳақида кўп ёзиша бошлади. Лекин уларнинг кўпи умумий гаплардан иборат. Шахсан биз — коллеж талабаларига факт ва рақамларга асосланган маълумотлар жуда ҳам зарур. Айни шу йўналишда қисқача бўлса ҳам айрим маълумотларни берсаларинг.

Умида ЗОҲИРОВА

ЭКОЛОГИК МУАММОЛАР
улар асосан нималардан иборат?

Минг йиллар давомида табиатдаги ўзгаришлар, яъни атроф-муҳитнинг ифлосланиши дунё минтақаларида нафақат сиёсий барқарорликни, балки бутун дунё аҳолиси учун экологик ва эпидемологик хавфнинг манбаи бўлиши мумкин. Ривожланаётган мамлакатлар мустақилликка эришиши натижасида аҳолининг ўсиши кузатилди. 1950-1966 йилларда ривожланган мамлакатларнинг аҳолиси 1,5 мартага ўсди, ривожланаётган мамлакатларда 2,7 марта, шу жумладан Африка ва Лотин Америкасида 3 марта, Осиёда 2,5 мартага ўсди. Ривожланаётган мамлакатларнинг экологик муаммолари кўпроқ ўрмонларининг нобуд бўлиши, атмосфера ва сувнинг ифлосланишида кузатилади. Шарқий Осиёда ўрмонларнинг кесилиши суръати ҳар йили 1,4%ни ташкил қилади. Энг кўп ўрмонларнинг нобуд бўлиши Индонезияда кузатилган, яъни 70 йилларда 5,5 минг кв.км, ҳозирги кунларда эса ҳар йили 12 минг кв.км майдонни ташкил қилган дарахтлар кесилади. Яна бир глобал экологик муаммолардан бири бу озон қатламини емирувчи ҳар хил заҳарли кимёвий моддаларнинг саноатда қўлланилишидир. Европа Иттифоқи, Япония ва СССР ўртасидаги Монреал протоколининг имзоланиши билан бундай заҳарли моддалар ишлаб чиқарилиши 10 баробар камайди. Атроф-муҳитнинг ифлосланиши билан боғлиқ муаммоларни техник воситалар ёрдамида ҳал қилиш мумкин, бунга эса йирик молиявий маблағлар керак. Ривожланаётган мамлакатларнинг экосистемасини 20 йил давомида сақлаб туриш учун халқаро экологик ташкилотлар маълумотларига кўра 125 млрд.долл. керак бўлади.

Маҳфират АЛИЕВА,
Экология назарияси фанлари номзоди, доцент.
Абдузоир ИСМОИЛОВ,
Тошкент Молия институти талабаси

Изҳор

ЮЗ БИЛАН ЮЗЛАШИНГ

Газета саҳифаларида ЎзА мухбири имзоси билан чиққан хабару мақолаларни деярли ҳар куни ўқиймиз. Аммо ана шундай мақолаларнинг газета юзини кўришида муаллиф қатори муҳаррирнинг меҳнати ҳам сингани ҳақида ҳатто ўйлаб кўрмаймиз.

Муаллифлар меҳнатини юзага чиқараётган, улар ёзаётган мақолаларни ўқувчилар оммасига маъқул бўлишига қалб қўрини бағишлаётган жонкуярлардан бири кекса журналист, ЎзА масъул муҳаррири Ёқуб Иброҳимовдир.

... 1959 йилнинг ёзида Низомий номидаги Тошкент давлат педагогика институтининг рус тили ва адабиёти факультетини тугатган мутахассисни ЎзТАГга (Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги илгари шундай номланган) ишга қабул қилишди. У дастлаб Маҳаллий матбуот бўлимида мусаҳҳиҳ бўлиб ишлади. Ишига пишиқлиги, тиришқоқлиги билан ўрнак кўрсата бошлаган Ё. Иброҳимовни бир йилдан сўнг шу бўлимнинг муҳаррири вазифасига ўтказишди. Яна олти йилдан сўнг бўлимга мудир бўлди.

Йиллар оқар сувдек ўтиб борди. Агентликнинг иш ҳажми ортганлиги туфайли Маҳаллий ахборот бўлими таҳририятга айлантирилди. Ёқуб ака унинг бош муҳаррири этиб тайинланди. Республика, вилоят ва туман газета таҳририятларига куннинг энг муҳим воқеаларию янгиликларидан хабар этувчи материалларни тайёрлаб жўнатиш янги таҳририят аъзоларига юкланди. Бу вазифани бажаришда Ёқуб ака ибрат кўрсатди. Ўзи ҳам мақолалар ёзди, муаллифлар сафини кенгайтириб, таҳририят мавзулари мундарижасини бойитди.

Ўзбек тилига давлат мақоми берилганидан сўнг ЎзА нинг фаолият доираси янада такомиллашди. Янги йўналишда бош муҳарририят тузилиб, унга бошчилик қилиш вазифаси Ёқуб акага топширилди. Айни чоғда у жамоат ишларини сидқидилдан бажара бориб, ҳамкасбларининг ишончини оқлади.

Истиқлолимиздан сўнг Ўзбекистон Миллий ахборот агентлиги ижодкорлари зиммасига масъулиятли вазифалар юкланди. Ўзбекистон Республикасининг раҳбарияти ва ҳукуматининг ички ҳамда ташқи сиёсатининг моҳиятини халқимизга етказиш, мустақил мамлакатимиз ҳаётига оид ҳар бир куннинг муҳим янгиликлари силсиласини жамлаб ёзиш ҳамда хорижий мамлакатларда рўй бераётган воқеа-ҳодисаларни қисқа хабарларда ифодалаш, уларни оммавий ахборот воситалари таҳририятларига, телерадиога тарқатиш ЎзА журналистларининг зиммасида.

Ҳамкасблари қатори Ёқуб ака ҳам ижодий жамоанинг юкини енгил этишга ҳисса қўшаётир.

Катта ҳаёт тажрибасига эга Ёқуб аканинг "ЎзА шарҳловчиси" имзоси билан мақолалари даврий матбуот саҳифаларида эълон қилиб борилмоқда. Унинг маънавий-маърифий йўналишдаги чиқишлари ўқувчиларнинг эътиборини тортмоқда.

Ёқуб аканинг оила аъзоларини яхши танийман. Укалари Илҳом ва Ҳамид Султонов журналист касбини бир умрга танлаганликлари билан фахрланади. Устознинг ўғли Восиқжон Иброҳимов Ўзбекистон миллий телерадиокомпаниясининг "Машъал" студиясида ишлайди. Жияни Омилахон Иброҳимова узоқ йиллар давомида самарали ишлаб, фарзандларимизга аталган кўрсатувларни моҳирона тайёрлади.

Қирқ уч йилдирки, Ёқуб ака билан бирга ишлаб келаман. Унинг маҳоратли муҳаррир ва қаламкаш эканини эътироф этган ҳолда моҳир таржимон сифатида яхши биламан. Икки жилдли "Русча-ўзбекча луғат"нинг яратилишига ҳисса қўшганидан хабардорман.

«Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган маданият ходими» фахрий унвони соҳиби Ёқуб Иброҳимов ҳамон сафимизда. Умрнинг 75 баҳорига қадам қўймоқда. Шу фазилатли айёмда унга "Юз билан юзлашинг" дея ўзбекона тилак билдирамиз.

Бахтиёр МАНСУРОВ,
ЎзА маҳаллий ахборот таҳририяти бош муҳаррири ўринбосари

Суратда: *Ёқуб Иброҳимов (чапда) мақола муаллифи билан*

Муносабат

Шундай дин вакиллари борки, уларнинг амру маъруфлари ҳар қандай шахснинг руҳиятига ижобий таъсир этмай қолмайди. Улар ҳалимликни канда қилмайди. Овозини меъёридан ортиқ кўтармайди. Нур ёғилиб турган қиёфаларини ўзгартирмайди. Эътиқодсиз кишиларнинг нафсониятига тегадиган бирорта сўз айтмайди. Виждон эркинлиги тўғрисидаги қонун талабларига сидқидилдан риоя қилишади. Ўзга диндаги халқларнинг ҳам ҳурматини жойига қўяди. Шубҳасиз, бундай амри маъруфларни тинглаган ўзга диндаги кишиларнинг ҳам ислом динига муҳаббати ортади.

АМРИ МАЪРУФ

яхшиликка етаклаш. Фуқароларнинг ҳис-туйғуларини ҳақоратлаш эмас

Уларнинг маърузалари фақатгина диний аҳамиятгагина эмас, салмоқли дунёвий аҳамиятга ҳам эга бўлади. Маърузаларда кишилар тўғриликка, ҳалолликка, адолатга, ахлоқ меъёрларига риоя этишга самимий равишда даъват этиладики, бу таомиллар ҳар қандай жамиятнинг тараққий этишининг бош мезонидир.

Киракаш ҳайдовчи: "Ашулалардан қўйиб берайинми ёки амри маъруф эшитасизми?" — деб савол берганида, маъруза эшитишга мойиллигимни билдирдим. Тасмага техник жиҳатдан сифатли қилиб ёзиб олинган менга нотаниш бўлган кишининг кимнингдир тўйида қилган амри маъруфи эшиттиришга қўйилди. Маърузада анчагина яхши гаплар эҳтирос билан айтилди. Ана шу эҳтирос сабаб бўлдими, бизнинг назаримизда маърузада муқаддас динимизга ҳам, амалдаги қонунларимизга ҳам мос келмайдиган, динга ҳам, жамиятга ҳам фақат зарар келтирувчи гаплар айтиб юборилди.

Маърузачининг айтишича, бенамоз кишининг бетидан номозхон одамнинг ҳар куни беш марта ювиладиган кети тоза эмиш. Чўчқа: "Бенамоз инсон қилиб яратмай, сассиқ чўчқа қилиб яратганингга шукур", — деб Тангрига шукрона қилган эмиш. Ахир бу бенамоз кишини очиқчасига ҳақоратлаш-ку. Муқаддас китобларнинг барчасида амри маъруф ҳалимлик билан эшитувчиларга малол келмайдиган, бировнинг иззат-нафсига тегмаган ҳолда олиб борилиши уқтирилган. Пайғамбаримизнинг "шайтонни сўкманглар" деган ҳадисларини мадраса кўрмаган кишилар ҳам яхши билишади. Динимизда шайтонни сўкиш таъқиқланган экан, мавжудодларнинг энг улуғи қилиб яратилган инсонни (у даҳрий бўлган такдирда ҳам) сўкиш гуноҳ эмасми? Халқимизда: "яхши гап билан илон инига киради, ёмон гап билан пичоқ қинидан чиқади", — деган ҳикматли нақл бор. Ҳеч қачон даҳрий шахсни ёмон гап билан мўмин кишига айлантириб бўлмайди.

Маърузада эркак киши аёлини бошқалардан қизғаниши, акс ҳолда у даюс деб номланиши ҳақида жиддий гаплар бўлди. Мен шу мазмундаги маърузани масжидда жума намози вақтида ҳам эшитган эдим. Гап эрига хиёнат қилувчи бузуқ аёллар ҳақидагина бўлганида эътироз билдирмаган бўлар эдик. Аммо иккала маърузачи ҳам асосий урғуни ясан-тусан қилиб кўчага чиқиб кетаётган аёлига, қизига, синглисига, келинларига бепарво қараб турадиган эркакларга дашном беришга қаратишди. Ўз олдиларига одамларни гуноҳ ишлардан қайтариб, савоб ишларга жалб қилишни мақсад қилиб олган маърузачиларимиз ясан-тусан билан кўчада юрган аёлларимиз шаърий савоб ишлар билан машғул эканликларини наҳотки кўришмаётган бўлишса? Еттинчи асрдаги тошу тарози билан XXI асрда тарозибонлик қилиш тўғри бўлармикин? Биз маърузачиларимизнинг даъватларига жавобан бирорта аёлимизни кўчага чиқармай қўйсак, оиламиз ҳам, жамиятимиз ҳам меҳваридан чиқиб кетмайдими? Асосий ишчи кучини аёлларимиз ташкил қиладиган мактабларимиз, касалхоналаримиз, саноат корхоналаримиз ҳувуллаб қолмайдими? Пахта далаларимиз тиканзорларга айланиб кетмайдими?

Амри маъруф қилиш мақомига эришган уламоларимиз Ўзбекистон Республикасининг "Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида"ги қонунини яхши билишлари ва унга қатъий риоя қилишлари лозим-ку. Маърузаси тасмага ёзиб олинган уламо ана шу қонундаги:

— Виждон эркинлиги — фуқароларнинг ҳар қандай динга эътиқод қилиши ёки ҳеч қандай динга эътиқод қилмасликдан иборат кафолатланган конституциявий ҳуқуқидир.

— Фуқароларнинг диний ёки даҳрийлик эътиқоди билан боғлиқ ҳис-туйғуларини ҳақоратлаш қонунда белгиланган жавобгарликни келтириб чиқаради.

— Ҳеч ким диний эътиқодини рукач қилиб қонунда белгиланган мажбуриятларини бажаришдан бош тортишга ҳақли эмас.

— Диний ташкилотлар фуқароларга нисбатан шахснинг шаъни ва қадр-қимматини камситувчи чораларни қўллашга ҳақли эмас деган ислом динига ҳам, адолатга ҳам мос кўрсатмаларга риоя қилганида бенамозларга нисбатан ҳақоратли гапларни айтмаган бўлар эди.

Шу ўринда бир ривоятни маърузачилар томонидан турлича талқин қилиниши ҳам яхши самара бермаслигини айтиб ўтмоқчиман. Анча йиллар илгари радиодан бир ривоят эшитган эдим. Унда жаннатга кириш насиб этган шаҳидлар, уламолар, деҳқонлар қайси гуруҳ жаннатга биринчи бўлиб кириши ҳақида маслаҳатлашади. Уламолар: "Жаннатга биринчи бўлиб дин йўлида жон фидо қилган шаҳидлар киришсин", — деган таклифни беришади. Шаҳидлар эса: "Биз уламоларимизнинг амри маъруфлари билан шаҳидлик мақомига эришдик. Уламолардан олдин жаннатга кирмаймиз", — дейишади. Уламолар эса: "Тангрининг инояти билан деҳқонлар озиқ-овқатлар етиштирмаганларида, биз илм ўргана олмас эдик, амри маъруф ҳам қилолмас эдик. Жаннатга биринчи бўлиб деҳқонлар киришсин", — дейишибди. Бу таклиф ҳаммага маъқул бўлибди.

Яқинда бадавлат кишининг хонадонида бўлган амри маъруфда бу ривоят бошқача талқин қилинди. Маслаҳатда саховатли бойлар уламоларнинг илм ўрганиши ва амри маъруф қилишларига яхши шароитлар яратиб беришгани, масжидлар, кўприклар, йўллар қуришгани, камбағаллар, етим-есирларга ғамхўрлик қилгани учун жаннатга биринчи бўлиб кириши керак деган тўхтамга келишади.

Менинг хаёлимдан бу маъракада чопон киядиган уламомиз ривоятга ҳам чопон кийгизиб юборди-ку, деган фикр ўтди. Эҳтимол, мен ноҳақдирман. Ривоятнинг асл китобийси уламо айтганидекдир. У жаннатга биринчи бўлиб деҳқон кириши ҳақида ривоят борлигидан хабари йўқдир. Эҳтимол, эшиттиришни тайёрлаган радиожурналист деҳқонни улуғлаш мақсадида атайлаб ривоятга бошқача тус бергандир. Журналистнинг хатоси эвазига китобий гапни айтган билимдон уламо менинг кўзимга таъма илинжида диний ривоятларни ҳам ўзгартириб юбораверадиган шахс бўлиб кўринаётгандир.

Биз амри маъруф қилувчи уламоларимизнинг тирноқлари орасидан кир қидириб уларга дашном бериш фикридан йироқмиз. Уларнинг тирноқлари орасида ҳам кир бўлмаслиги тарафдориман.

Абдураҳим НАЗАРОВ,
Андижон вилояти, Балиқчи тумани

Танловга

ЧЎПОННИНГ ОРИ

(Бувимнинг ҳикояси)

Қурбон ота кечаси билан тўлғаниб, ухлай олмай чиқди. Чунки ҳар кеча у қўйлари ёнида ухлар ва каллаи–саҳарлаб отарни янги яйловлар томон ҳайдар эди. Кеча эса ғурури туфайли салкам 60 йил ишлаган, ҳаётининг мазмунига айланган чўпонлик касбидан воз кечди.

Қурбон ота ҳар доимгидай бугун ҳам каллаи–саҳарлаб турди ва алаҳсираб чўпон таёғини қидира бошлади. Ўзига келганида эса уйида эканлигини англаб ҳўрлиги келди. Лекин ғурур қурғур яна қўймади. Шунда у чўпонлар оламига илк келган дамларини эслаб дала айланди.

Очарчилик йиллари эди. Қурбон ота ўшанда чамаси 3–4 ёшларда бўлган бўлса керак. Ҳарқалай, базўр хотирлайди. Кеч куз эди. Абдулла чўпон қўй боқиб юрган пайтида қамишлар орасидан боланинг чинқирган овозини эшитди. Бўрибосар ити ундан илдамроқ чиқиб, қамишзор оралаб чопиб кетди. Абдулла чўпон эса унинг орқасидан борар-кан,овознинг тинганини эшитди. Сал юриб қараса, ваҳшийлиги билан ном қозонган Бўрибосар ярим яланғоч ўтирган боланинг олдида юз–кўзларини ялаб ўтирибди.Абдулла чўпоннинг кўнгли бузулиб кетди ва болани кўтариб бағрига босганча, замонга лаънатлар айта–айта уйига олиб кетди, фарзанд қилиб олди. Абдулла чўпоннинг фарзандлари кўп эди. Лекин шу етимчанинг кўнгли ўксимасин, деб бошқача меҳр билан катта қилди. Доим ўзи билан олиб юрди, сўнгги дамларида ҳам уни эслаб, "Агар Қурбонжонимни бирорталаринг хафа қилсаларинг гўримда тик тураман..." деди.

–Ҳа, бебаҳо одам эди...– деб кўзида ёш билан эслади Қурбон ота болалигини. Бўрибосарни ҳам жуда яхши кўрар эди. Биргаликда қўй боқиб келгандан сўнг аввал ит овқатланар эди, кейин эса ўзи. Одатий кунларнинг бирида дастурхон атрофида бутун оила жам бўлиб, кечки овқатни бошлаган ҳам эдики, Қурбон:

– Янга, Бўрибосарга овқат бердиларингизми?– деб қолди.

––Йўқ, эсимиздан чиқибди, ҳозир,– деди янга қўрқа–писа ва турмоқ учун энди қўзғалган эди, Қурбонжон индамай туриб келди–да, янгаларининг олдидаги овқатни кўтариб Бўрибосарнинг идишига қуйиб келди. Ўшанда на Абдулла чўпон, на тутинган акалари лом-мим демаган эди.

Хаёллар оғушида далани бир айланиб, яна уйи ёнига келиб қолди. Таҳорат олиб бомдод намозини ўқиди ва сўнгра чойга ўтирди. Ўғиллари бирма–бир салом бериб, яхши кун тилаб кириб кела бошлади...

Чой сўнггида фотиҳадан кейин ўғли Ваҳоб сўз қотди.

– Ота, кечаги ишингиздан сўнг раис менга отарни топширди.

– Берса олавердингми, энағар?!– деди аччиқланиб Қурбон ота ва озгина сукутдан сўнг юмшаб,–"Майли, болам, энди менинг бир оёғим ерда бўлса, бир оёғим гўрда. Шунча йил чўпонлик қилиб кам бўлганим йўқ. Ҳаммангни ўқитдим, уйли–жойли қилдим. Қолаверса, отарнинг корига сенлар ярамасаларинг бошқа ҳеч ким эплай олмайди..."–дея оқ фотиҳа берди

Қурбон ота мана салкам 60 йил чўпонлик қилган бўлса, шунинг орқасидан эл ичида обрў–эътибор орттирди. Москвага йиғилишларга, Қримга дам олишларга бориб келди. Дунёни кўрди. Ҳаммасига ҳалол меҳнати туфайли эришди.

У ҳамма медаль ва бойликларини чўпон таёғининг ичини ковак қилиб ўйиб, унинг ичида сақларди. Ўтган куни эса тоғ тепасидаги кўлда қўйларни суғораётган пайти таёғи кўлга тушиб йўқолди. Шунда у, "шунча қилган меҳнатим бекор экан–да, демак, топган бисотим ҳаром экан–да, мен ҳам!!!"–дея чўпонликни ташлади. Раис келди... бўлмади, ҳоким келди... унамади. Ғурур қурғур йўл қўймай тураверди. Ғурурлилик чўпонларга теккан касаллик. Ўша очарчилик йилларида Абдулла чўпон уни топиб олмасидан сал вақт олдин, унинг катта ўғли Нурали икки қишлоқ наридаги қайнотасиникига меҳмонга боради. Терлаган оти ташқарида совуқда қолади ва эрталаб туриб қараса, от ўлиб ётибди. Шунда у отасига одам юборади. Отаси эса, " Йигитнинг ори, йигитнинг қаноти унинг отидир, оти ўлган бўлса, менинг ўғлим ҳам ўлган. Энди менинг унақа ўғлим йўқ!"–дебди. Шу–шу тўнғич ўғли Нурали йўқ бўлиб кетибди.

Қурбон ота шу зайлда бир йилча юрди. Кунларнинг бирида у сафдошлари билан қўшни қишлоққа тўйга бораётганда йўлда чашмадан сув ичиш учун тўхтади. Сув ичаётганида эса, не кўз билан кўрсинки, зилол сув тубида ўша йўқотган чўпон таёғи турибди. Ҳайқирганча. ўзини сувга ташлади. Таёқни олиб чиқиб, ўзи ясаган бурама қопқоғини очди ва ҳайқирганча, ичидаги дуру олтин тангаларни сочди... Барчаси ҳалол, барчаси ҳалол!!!

Ҳалол таёқ тоғ тепасидаги кўлдан тошлар оралаб сизиб, тоғ қўйнидаги чашмага келиб қолган эди.

Бунёд АБДУЛЛАЕВ

Ҳажвия

"М" ҲАРФИНИНГ МАШ-МАШАЛАРИ

"Ёзувчи нафақага чиқмайди". Тоғай Мурод айтган. "Ёзувчи дам олаётганда ҳам ишлайди". Абдулла Қаҳҳор айтган. Масалан, бировнинг оёғини трамвай босиб кетса, ёзувчи вазиятни, одамларнинг ўзини тутишини тасвирлаб қоғозга тушириб қўйиши керак. Мабодо қачонлардир асар ёзишда шу эпизодга зарурият туғилса ҳеч ким оёғини трамвайга бостириш учун рози бўлмайди...

Кеча эрталаб бекатдаги манзарани кўриб Абдулла Қаҳҳорнинг шу гаплари эсимга тушиб кетди. Тумонат одам — ўртада трамвай. "Ёзувчи бўлиш пайти келди", — ўйладим, ўзимча. Афсус, ҳеч кимнинг оёғини трамвай босмабди. Негадир ҳафсалам пир бўлди. Агар мендан ёзувчи чиқмаса, айб трамвайда, деб овунган бўлдим-да, ўзимни одамлар орасига урдим. Чунки трамвайдан қолиб кетишим мумкин эди. Бироз ўтгач, ўзимни одамларнинг ўртасида кўрдим, кейин трамвайга чиқиб олганимни сездим, сўнгра эса... Қаршимда башарасини башарамга тираб турган мавжудоднинг ким эканлигини билолмадим. Эркак бўлса керак деб ўйладим, аёлмикин, йўқ, эркак экан... ё адашдимми?!

Одамлар тўлқини секин-секин чайқалди. Орқадан ҳайқириқлар эшитилди. Вақтлироқ ҳаракат қилмаганимда, демак, мен ҳам сўкинишдан бошқа илож тополмай қолар эканман. Ҳар ҳолда қаршингда сенга қапишиб турган, жинси номаълум одамнинг нафаси нафасингга қўшилиб кетса ҳам, бу кунларга етганлар бор, етмаганлар бор. Трамвайга минишни эплаганга чиқарган. Айниқса эрталаб.

"Ҳуррият" газетасининг энг охирги бетининг энг тагига кичкина қилиб "Ўзингни англаб ет!" деб ёзиб қўйилган. Шиор бўлса керак. Мана ҳақиқий савол, "Заковат" ёки "Қилни қирқ ёриб" кўрсатувларига: "Ҳуррият" газетасининг шиори нима?" Ҳеч ким тополмайди. Кўзойнак тақмаганларни назарда тутяпмиз. Нега айнан ҳозир трамвайда бу сўзларни эслаб қолдим экан-а?! Ҳа-я, ўзингни англашинг учун ёнингдагиларнинг ҳам кимлигини билишинг керак-да! Олдимда турган номаълумнинг кимлигини билишга уриниб кўрмоқчи бўлдим...

Ия?! Трамвайнинг таги йўқми?! Нега оёғим ерга тегмай қолди? "Бошинг осмонга етса ҳам, оёғинг ердан узилмасин" деган мақолга риоя қилиб тубанга тушишга интилдим. Евтушенко айтгандай, тубанликнинг чораси йўқ, қанча ҳаракат қилмай ҳеч пастга етолмайман. Бир куч шундай сиқиб келаётган эдики, одамлар бир-бирига тобора сингишиб борарди. Кейин билсам, ўша куч кондоктор экан. "Жасорат" деган орден ўйлаб топиш керак-да, шу хотинга бериш керак. Шунча одамни ёриб ўтяптия? Йўловчиларнинг эсига чўнтак ковлаш тушиб қолди-ку! Кимдир ойлик чиптасини қидиради, яна кимдир ойлик чиптасини... Шунда чўнтагимда бир нима қимирлай бошлади. Аввалига ўзимнинг қўлим бўлса керак деб парво қилмадим. Қаршимда турган одамнинг орқасидагими, ё унинг орқасидагими юзимга бир тарсаки туширди. Ҳар ҳолда мўлжалдан адашди, шекилли.

— Торт қўлингни, куппа-кундузи-я? Уялмайсанми? — деб ўшқирди кимдир. Кейин қўшиб қўйди. — Ўғирлик қилгани... демоқчи эдим.

— Унда менинг чўнтагим қани? — бўш келгим келмай бақирдим.

Жанжал шу ерда тугади. Чунки қаршимдаги одамнинг орқасидагининг орқасидагисидаги уялмай, бемалол акса уриб юборса бўладими? Юзимга нимадир шундоқ ёпишиб қолди. Артиб ташламоқчи бўлиб чўнтак ковладим, қўлимда аёлларнинг рўмолчаси турибди, бу нимаси энди? Кимники экан-а? Қўлим бир силтанди-да, дастрўмол юлқиб олинди. Эгасини топди, чамамда. Иложсиз қолиб енгим билан афтимни артмоқчи бўлсам, "Ҳеч, бу менинг юзимку!" — дейди биттаси. Унда менинг юзим қани?! Ўзимча, жаҳл қилган бўлиб, шартта ўгрилдим. Йўқ, шундай деб фараз қилган эканман. Лекин ҳаракат бекор кетмади. Башарамдаги қаергадир... ҳа, қаергадир...

Инсон бахтсизликдан ҳам бахт топиб яшаса, бўлади. Масалан, ўзингни тиқилинчдаман деб ўйламайсан. Яхши нарсалар ҳақида ўйлашга ҳаракат қил. Мисол учун, аёлларимизнинг байрами ҳақида, уларнинг йилдан йилга эъзозланаётгани ҳақида ўйлаш керак. Ахир онагнинг, аёлингнинг, қизингнинг байрами сенинг ҳам байраминг эмасми? Яна ўзингни табиат қўйнидаман деб тасаввур қил. Бунинг учун трамвай деразасидан ташқари қарасанг бўлди. Худо ҳам бўйдан берган. Агар пакана бўлганингда нима қилардинг? Кўрдингми, бу ерда сендан кўпроқ қийналаётганлар бор. Мана биттаси, пастдан: "Ҳе, онангни..." деган сўкиниш эшитилди. Худди ҳеч эшитиб юрмагандай йўловчилар "муаллиф"ни қидира бошлади. Бечора нима деб қўйганини англаб қолдику! Дарров айбини ёпди: "Мен сўкаётган одам бу ерда йўқ!" Хайрият йўловчилар тинчланиб олишди. Тинчланмаганда ҳам қўлидан нима келарди?

— Ҳей, тепадагилар! — Яна ўша овоз. — Ҳаво етмаяпти!

— Ҳаво етмаса. Ким сенга трамвайга чиқсин деди. Таксида кет! — Бунчалик бепарво оҳангда гапириб бўлишни ҳозир эшитишим. Яна сўкиниш... Лекин ҳеч ким миқ этмади. Чунки шофёр сўкаётган экан. Сабаб эшик ёпилмаяпти. Кондуктор хотин бир томондан, ҳайдовчи эркак бир томондан тепиб-тепиб эшикни ёпиш бахтига муяссар бўлишди. Ўзи трамвайга эшик нима керак? Олиб ташланса-ку, яна икки учта кўпроқ одам чиқиши мумкин...

... Домламиз менга нуқул "битта ҳарф кўп нарсани ҳал қилиб юборади. Сен бўлсанг, фақат ҳарфларни ташлаб ёзасан", — дерди-я. Эсиз, қадрига етмаган эканман. Мана, кўриб турибман, "М" ҳарфининг машмашаларини...

ММабодо, "М" ҳарфидан бошланувчи манзилга етиб олсам, қайтишда "М" ҳарфидан бошланувчи "ММаршрутка"га мминаман...

Ҳа, дарвоқе, қаршимдаги одамнинг кимлигини айтмоқчи эдим-а?! Қўйинг, баҳор айёми кунларида кайфиятингизни бузмай қўя қолай. Лекин шуниси аниқки, қаршимдаги "башара" эмас, "чеҳра" экан.

Айтган эдим-а, бахтсизликдан ҳам бахт топса бўлади, деб...

ЖИЗЗАКИЙ

Изоҳга ҳожат йўқ
А.ҲАКИМОВ чизган

Нашр

ЯНГИ ДАРСЛИК

Илк бор ҳарф таниб, китоб қўлимга олганимдан бери, бир ақидага жуда ишонаман: янги китоб яралдими, у билан бирга янги бир ғоя туғилади. Китобхоннинг маънавиятини ошириш ва илмий салоҳиятини юксалтиришга ёрдам берувчи ғоялар тўплами бўлган яна бир янги китоб қўлимда. Ундан эзгу ғояларни "териб" олишга ташнаман.

Ибодулла Эргашев масъул муҳаррирлигидаги "Миллий истиқлол ғояси" номли Ўзбекистон Республикаси Олий бакалавриат босқичи учун дарсликнинг нашрдан чиқиши мамлакатимиздаги ёшлар онгига миллий мафкурани сингдириш йўлидаги ислоҳотларнинг бир кўриниши, десак, хато бўлмайди. Мазкур дарслик Президент ҳузуридаги Давлат ва жамият қурилиш академиясида "Миллий истиқлол ғояси: асосий тушунча ва тамойиллар" фанини ўрганиш бўйича махсус курс иштирокчилари томонидан тасдиқланган дастур асосида тайёрланган бўлиб, Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта махсус таълим вазирлиги томонидан нашрга тавсия этилган. Дарсликдаги асосий мавзуларни жамият тараққиётида ғоя ва мафкуранинг ўрни, инсон ҳаётига мафкуранинг таъсири, глобаллашув жараёнларида миллий ғояга эҳтиёж, мафкуравий иммунитет ва ғоявий манипуляция қамраб олган. Эътиборга молик жиҳати, ҳар бир мавзунинг асосий бўғинида миллий ўзликни англаш ётади. Зеро, бу масала ҳар қандай эзгу ғояни шакллантириш учун муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Китобхон онгига тез етиб бориши учун жумлалар аниқ ва лўнда ифодаланган, тарихдаги буюк мутасаввуфлар фикрлари, шоирларимиз ғазаллари келтирилгани билан бошқа нашрлардан фарқ қилади. Миллий ғояни тарих билан, жумладан жадидчилик ҳаракати билан боғлаб ёритиш, халқнинг миллий маънавиятини ошириш учун жон фидо қилган жадидлар Маҳмудхўжа Беҳбудий, Абдулла Авлоний, Адбурауф Фитрат, Мунаввар қори Абдурашидхоновлар фаолияти билан таништириш дарсликнинг ютуқли томонларидандир.

Дарсликда ёшлар онгида мафкуравий иммунитетни шакллантириш, янгича дунёқарашни ўстириш, ғоявий бўшлиқ вужудга келиши ва ёт мафкуралар ортидан эргашишнинг олдини олиш масалаларига чуқур урғу берилган. Мавзуларнинг бирида ўрин олган жумлага эътиборингизни қаратмоқчиман: "Миллий истиқлол ғоясига ишонч ва эътиқоди бўлган ҳар бир киши нософлом фикрга соғлом, эзгу фикрлар билан жавоб беради. Ўзининг фикрига эга бўлади. Ўзининг эркин фикрига эга бўлмаса, жавоб бера олмайди". Китобнинг асосий мазмун-моҳияти шу сўзларда акс этаётгандек. Бу ёшларни жаҳолатга қарши маърифат билан курашишга, бунинг учун эса ўзида ҳурфикрлиликни шакллантиришга даъват этмоқда.

Китоб билан танишгач, беихтиёр Арастунинг сўзлари ёдимга тушди: "Очганингда ҳузурланиб, ёпганингда руҳан бойитган китобгина яхши китобдир". Ёшларнинг руҳан бойишида хизмат қилиб, маънавиятини оширувчи бундай китоблар барча бакалавриат босқичида таълим олувчилар қўлига етиб борса, бу уларнинг келгусидаги эзгу режалари учун ажойиб дастуриамал бўлар эди. Дарсликни адади 1000 нусхада эканлиги унга бўлган талаб ва эҳтиёжни етарли даражада қондирмайди. Дарсликни кўп нусхада чоп этиш билан янада кўпроқ ўқувчининг маърифатини ошириш, онгини бойитишга эришиш мумкин. Бу билан сифат ва сонни тенг кўришга ҳам муваффақ бўламиз.

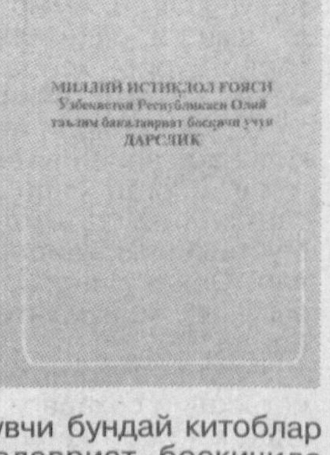

Азиза УСМОНОВА,
Дурдона АЛИМОВА

Таклиф

ТАЙЁРГА АЙЁРЛИКМИ?

Айрим корхона раҳбарлари маҳаллий ишчилар етишмаслиги, кўплаб билаги кучга тўлган ёшлар енгил-елпи ишларга кетиб қолаётганлиги ҳақида куюниб гапиришади.

Хоҳ ишонинг, хоҳ ишонманг аксарият ёшларимиз сомсапаз, мантипаз, нонпаз, кабобпаз, чойхоначи, пиво, сув, сигарет, музқаймоқ, ҳатто ўсмаю сақич, қўйингки хотин-қизларнинг ички кийимларини сотувчи бўлиб ишлаяпти. Уларнинг айримларини яхши танийман. Оиласи, ота-онаси, турмуш тарзи билан яқиндан танишман. Мўмай пул топишга ўзини урган бундай ёшлар осмондан тушган эмас. Қуш уясида кўрганини қилади. Улар ҳам худди ота-оналари сингари ҳар хил йўллар билан мўмай пул топиб данғиллама уй-жой қуриш, енгил автомашина сотиб олиш, етти даҳага овоза таратиб данғиллама тўй қилиш, қиз узатиб, ўғил уйлантиришни ният қилардилар. Сархил еб, қимматбаҳо кийимларнинг бирини ечиб, иккинчисини кийиб яшашга одатланган оилаларда ёшлар ота-онасидек, оғир меҳнатни эмас, балки енгил-елпи ишларга ўзларини урмоқдалар. Тайёрга айёр руҳида тарбияланган бундай ёшларнинг тер тўкиб, қўл қавартиб меҳнат қилишларига бўйни ёр бермайдилар. Меҳнатсиз мўмай пул топишга интилишади.

Бинобарин, бу борада маҳалла, қишлоқ фуқаролар йиғинлари, хотин-қизлар кенгаши, ҳамда жамоа фаоллари ўз фаолиятларини мана шу соҳага қаратишлари керак. Лозим бўлганда, ибрат оладиган оилаларнинг турмуш тажрибаларини кенг оммалаштириш керак, ҳатто шу масалага бағишлаб ижодий учрашувлар ташкил этиш лозим. Вақти-вақти билан маҳалланинг ўзида келин-қайнона, ёш қизлар давраларини ташкил этиб, мана шу давраларда ўғил-қизларини одобли, инсоний қилиб камол топтираётган оила бошлиқларининг тарбия усуллари, одоб-ахлоқ ҳақида панд-насиҳатлар қилиб туриш, айниқса, ҳозир долзарб бўлиб турибди.

Маълумки, оила фарзандни вояга етиштиришда ва уларнинг ҳаёт йўлларини танлаб олишларида бетимсол мактабдир. Бу дорулфунуннинг одамга берадиган таълим-тарбияси ва маърифати ўрнини, менимча, ҳеч нарса тўлдира олмайди.

Аннамурод ЖУМАҚУЛИЕВ,
Сурхондарё вилояти

Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси уюшма аъзоси, Ўзбекистон халқ шоири

Нормурод НАРЗУЛЛАЕВнинг

вафоти муносабати билан унинг оила аъзоларига чуқур ҳамдардлик изҳор этади

Ўзингни англаб ет!
Mustaqil gazeta HURRIYAT
Муассис: Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси
Таҳририят манзили: Тошкент шаҳри, Навоий кўчаси, 16-уй. Тел-факс: 41-49-91. Тел: 135-39-01, 41-52-72
Бош муҳаррир вазифасини бажарувчи: Исмат ХУДОЁРОВ
Таҳрир ҳайъати: Хуршид ДЎСТМУҲАММАД, Азамат ЗИЁ, Наим КАРИМОВ, Абдуқаҳҳор ИБРОҲИМОВ, Ҳаким САТТОРИЙ (масъул котиб), Раҳмон КЎЧҚОР, Шерзод ҒУЛОМОВ
Газета Ўзбекистон Республикаси Матбуот ва ахборот агентлигида 034-рақам билан рўйхатга олинган. Бичими — А-2.
Индекс: Якка обуначилар ва ташкилотлар учун — 233
Газетада чоп этилган мақолалардаги фактлар учун муаллиф жавобгар
«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида босилди. Манзил: Буюк Турон кўчаси, 41-уй.
Навбатчи: Ислом СУЛТОНОВ
®— тижорат белгиси.
Топшириш вақти — 21.00
Топширилди — 20.00
Буюртма — Г - 555
Т: 3672
23456
Таҳририятга юборилган мактуб ва мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.